

สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับละครโทรทัศน์ในช่วง พ.ศ. 2498-2516

ละครโทรทัศน์เป็นผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม และ มนุษย์กับสังคมนั้นก็เป็นเสมือนสิ่งเดียวกันแยกจากกันไม่ได้ เพราะสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่มีบุคคล และบุคคลก็ไม่สามารถจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ถ้าหากไม่ได้ใช้ชีวิตในสังคม (บำรุง สุวรรณรัตน์ และชูศักดิ์ เอกเพชร 2523: 106) สังคมเป็นที่อยู่อาศัยของ มนุษย์ เมื่อมนุษย์เป็นผู้ผลิตและสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์จึงมีความสัมพันธ์ กับสังคม เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ซึ่งนำ มาแสดงออกบ้างเป็นบางส่วนในละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์จึงเป็นผลงานที่อยู่ใต้อิทธิ- พลของเงื่อนไข และปัจจัยทางสังคม ทั้งรูปแบบและเนื้อหาย่อมผูกพันกับสังคมและเป็น ไปตามสภาพความเป็นจริงในสังคม (สมพร มั่นตะสูตร 2524: 11-12)

สภาพความเป็นจริงในสังคมหมายถึงสภาพทางการเมือง, เศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง เป็นวัตถุดิบที่นักประพันธ์จะนำไปประพันธ์เป็นเรื่อง เป็นราวและต่อเติมเพื่อให้เกิดความ บันเทิง ในขณะที่เดียวกันสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมก็มีอิทธิพลต่อเนื้อเรื่อง และรูปแบบของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศและกลุ่มผู้จัดทำด้วย เนื่องจากสภาพทางสังคม ส่วนหนึ่งเท่านั้นที่เป็นเนื้อ เรื่องของละครโทรทัศน์ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะนโยบายของทาง สถานีเองและนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัยมีส่วนกำหนดเนื้อหาและรูปแบบให้ เป็นไปตามความต้องการของรัฐบาล เศรษฐกิจก็มีส่วนกำหนดละครโทรทัศน์เช่นเดียวกัน เนื่องจากละครโทรทัศน์เป็นงานศิลป์ที่ต้องใช้เงินทุน ซึ่งเงินทุนนี้มาจากบริษัทห้างร้านที่ รับเป็นผู้อุปถัมภ์รายการ ยามใดที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำการค้าฝืดเคือง จำนวนเงินที่จะ หุ่่มเทให้กับละครโทรทัศน์ก็น้อยลง ในขณะที่เดียวกันสภาพทางสังคมก็เป็นตัวกำหนดละคร โทรทัศน์เช่นเดียวกันว่ารสนิยมของคนดูเป็นแบบไหน คณะละครก็จะทำละครแบบนั้น สปอนเซอร์ก็จะให้เงินกับคณะละครที่ทำละครถูกใจคนดู โดยทางสถานีมีข้อแม้ว่าจะต้อง เป็นละครที่ไม่ขัดกับนโยบายของสถานีซึ่งทางรัฐบาลควบคุมอยู่

นอกจากนี้สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ก็เป็นตัวกำหนดรสนิยมของคนดู และรูปแบบของละครด้วย ยามใดที่สภาพบ้านเมืองสับสนวุ่นวาย ไม่ว่าจะอยู่ในภาวะสงครามหรือแข่งขันท่ามาหากิน คนดูก็อาจจะชอบดูละครประเภทรักระจุ่มกระจิมหรือละครเบาสมอง เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด แทนที่จะดูละครที่มีการรบราฆ่าฟันกัน หรือบางครั้งบ้านเมืองอยู่ในความสงบคนดูก็อาจจะอยากดูละครที่ให้ความรู้ด้วย เช่น ละครประวัติศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่ารสนิยมของคนดูจะเป็นอย่างไร ละครที่ออกมาก็ต้องเป็นไปตามกฎข้อบังคับของทางสถานี และถึงแม้เนื้อหาและรูปแบบของละครจะอยู่ในกรอบความต้องการของคนดูและรัฐบาล ลักษณะดังกล่าวนี้ก็เท่ากับเป็นการแสดงให้เห็นว่าละครกับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกัน

ดังนั้นสภาพสังคมจึงมีผลต่อละครโทรทัศน์ โดยสภาพสังคมเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและนโยบายการปกครองของผู้นำแต่ละคน ในบทนี้จึงเป็นการบรรยายถึงสภาพทางสังคม ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยทั้งในด้านเนื้อเรื่องซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 4 และการจัดทำในบทที่ 3 ไปตามสภาพทางสังคม โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาตามสมัยของการปกครองคือ

1. ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2498-2500
2. ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2501-2506*
3. ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 2507- 14 ตุลาคม 2516

ดังนั้นบทนี้จึงเป็นการนำเอารายละเอียดในด้านการจัดทำและเนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์มาประมวลกับสภาพสังคม เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทย และในส่วนสุดท้ายของบทจะเป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยตลอดระยะเวลา 19 ปี

*ในช่วงที่ 2 นี้หลังจากจอมพล ป. พินิจจากตำแหน่งในเดือนกันยายน 2500 โดยการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์นั้น จอมพลสฤษดิ์ยังไม่ยอมดำรงตำแหน่งนายฯเอง แต่

โดยสภาพสังคมในแต่ละสมัยนั้นรายละเอียดอาจจะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์นักเนื่องจากเป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์เท่านั้น และด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาในการศึกษาผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลโดยการสรุปย่อและคัดเลือกเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญและนำมาแยกออกเป็นส่วนของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งความจริงทั้ง 3 ส่วนนี้คือสภาพสังคมทั้งหมดของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว โดยข้อมูลทั้งหมดในส่วนนี้ผู้วิจัยรวบรวมและเรียบเรียงจากหนังสือในด้านการเมืองการปกครองไทยของท่านผู้รู้หลายท่านจากหนังสือรายงานเศรษฐกิจรายเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทย และจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐและสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ในช่วง พ.ศ. ที่ศึกษา ดังนั้นข้อมูลในส่วนนี้จึงอาจจะมีรายละเอียดบางอย่างที่ขาดตกบกพร่องไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาดังที่กล่าวไปแล้ว และเนื่องจากเอกสารที่ค้นคว้านั้นบางปีก็สูญหายไป ทำให้ได้ภาพสังคมที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

พ.ศ. 2498-2500

สภาพสังคมโดยทั่วไป

นโยบายรัฐบาล

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อสภาผู้แทนราษฎร
วันพฤหัสบดีที่ 3 เมษายน 2495 มีดังนี้

1. รัฐบาลนี้จะเชิดชูทศบวรพระพุทธรศาสนาและให้ความช่วยเหลือแก่ศาสนาอื่น
2. รัฐบาลนี้มีเจตจำนงอันแน่วแน่ที่จะผูกพันรักษาระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เทอดทูนพระมหากษัตริย์บรมราชจักรีวงศ์อันเป็นที่เคารพสักการะตลอดไป

(ต่อจากหน้า 90)

ให้นายพจน์ สารสิน ขึ้นเป็นนายกฯ 90 วัน และต่อด้วยพลเอกถนอม กิตติขจร จนถึงวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จอมพลสฤษดิ์จึงทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง ยกเลิกรัฐธรรมนูญและคำร่างตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เหตุที่น่าช่วงเวลาที่นายพจน์และพลเอกถนอมมาเป็นนายกฯมาอยู่ในช่วงเวลาของจอมพลสฤษดิ์นั้นเนื่องจากทั้ง 2 ท่านอยู่ในความควบคุมของคณะรัฐประหาร คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

3. รัฐบาลนี้จะส่งเสริมการวัฒนธรรม ทั้งในทางคตินิยม นิตินิยม วัตถุธรรม และสหรธรรมให้เป็นประเพณีประจำชาติยิ่งขึ้น

4. รัฐบาลนี้จะส่งเสริมไมตรีอันมั่นคงกับนานาประเทศและปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เชิดชูอุดมคติของสหประชาชาติ และยึดมั่นอยู่ในฝ่ายเสรีประชาธิปไตยต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ผู้รุกราน เพื่อความยุติธรรมสันติสุข

5. รัฐบาลนี้จะตระเตรียมสรรพกำลังของชาติและสร้างกำลังรบสำหรับป้องกันรักษาอาณาจักร เพื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่จะมารุกรานประเทศชาติไทยให้ดีที่สุด

6. รัฐบาลนี้จะเคารพต่อหลักเสรีภาพ สมภาพ ภราดรภาพ นอกจากจะดำเนินการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว รัฐบาลนี้จะเคารพสิทธิมนุษยชนสากลของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการบริหารราชการแผ่นดินด้วย

7. รัฐบาลนี้จะขยายการส่งเสริมช่วยเหลือประชาราษฎร์ในค่านามัยและการรักษาพยาบาล รวมทั้งการช่วยเหลือประชาราษฎร์ทางสวัสดิการให้ทวียิ่งขึ้น

8. รัฐบาลนี้จะขยายการส่งเสริมให้เศรษฐกิจของชาติมีความเจริญรุ่งเรืองโดยเร็ว เพื่อสร้างความผาสุกให้แก่ประชาราษฎร์ทั่วหน้าโดยอาศัยการสหกรณ์เป็นหลักสำคัญ และจะปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

ก. ขยายการส่งเสริมช่วยเหลือประชาราษฎร์ในเรื่องการแนะนำการหาทุนและเครื่องจักรให้ทวีมากยิ่งขึ้นตามกาลสมัย

ข) ขยายการส่งเสริมช่วยเหลือให้ประชาราษฎร์มีที่ดินและเคหสถานบ้านเรือนเป็นกรรมสิทธิ์ของตนตามควรแก่โอกาส

ค) ขยายการส่งเสริมช่วยเหลือการประกอบอาชีพของประชาราษฎร์ในการผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารสำหรับมนุษย์และสัตว์ ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ให้เป็นผลดี ดังเช่น การชลประทาน ปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เหล่านี้เป็นต้น

ง) ขยายการส่งเสริมช่วยเหลือการอุตสาหกรรมของรัฐและเอกชนที่ทำได้ด้วยวิถีดุคใหม่ในประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนการอุตสาหกรรมในครอบครัวด้วย

จ) ขยายการส่งเสริมช่วยเหลือให้ผู้ผลิตขายผลผลิตของตนได้ราคาที่เหมาะสม และให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้สะดวกในราคาพอเหมาะสม จะวางวิธีการติดต่อระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคให้ถึงกันได้สะดวกใกล้ชิด การกำหนดราคาด้วยการปอปป้ายราคาสินค้า การตั้งวางและคลังสินค้าจะให้ผลดีสมปรารถนา ในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งรัฐบาลนี้จะขยาย

การส่งเสริมช่วยเหลือยิ่งขึ้นต่อไปพร้อมด้วยมีประสิทธิภาพด้วย

จ) ขยายการส่งเสริมช่วยเหลือความสะอาดในการขนส่ง การสื่อสาร และการสัญจรไปมาให้ดียิ่งขึ้น

ด) รัฐบาลนี้จะรักษาค่าของเงินตราไทยให้มีเสถียรภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยเงินตราตามเหตุผลที่สมควร

9. เพื่อให้ได้ผลทั้งหมดที่กล่าวมานี้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลนี้จะให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอาชีวศึกษา การพลศึกษา จะได้ขยายโรงเรียน เพิ่มครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับประถมศึกษา

10. เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย และเพื่อปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของมนุษยชน รัฐบาลนี้จะเคารพต่ออิสรภาพของศาลตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยเคร่งครัดด้วย

11. รัฐบาลนี้จะเพียรพยายามจนสุดกำลังที่จะก่อสร้างมิตรภาพด้วยยุติธรรมต่อบุคคลทั่วไป

12. รัฐบาลนี้มีความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะปฏิบัติงานของชาติให้สำเร็จตามนโยบายที่แถลงมานี้ แต่การที่จะประสพผลสำเร็จเช่นนั้นก็จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการ ตลอดจนถึงประชาชนทั้งชาติ ที่จะช่วยกันนำชาติผ่านพ้นสถานการณ์อันตึงเครียดของโลกในเวลานี้และสร้างความศิริสวัสดิคพิพัฒน์มงคล สมบูรณ์พูนผลอันมีความสุขแก่ประเทศชาติที่ร่วมกันด้วย หวังว่าท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคงจะได้ร่วมกันด้วยไมตรีจิตมิตรภาพอันดีให้รัฐบาลชุดนี้ได้เข้าบริหารราชการแผ่นดินตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป (ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 1-2)

* คำให้การเมือง

ขอล่าวย้อนไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 เพื่อให้เห็นภาพทางด้านการเมืองที่ต่อเนื่อง

เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ทำการรัฐประหารเนื่องจากภายในคณะรัฐบาลเองมีความแตกแยกและมีกลุ่มที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ได้ร่วมมือกับทหารเรือบางส่วนทำการต่อต้านรัฐบาลออกมาวิบุลกษัตริย์ในภายหลังในปี พ.ศ. 2492 และกบฏแมนฮัตตัน ในปี พ.ศ. 2494 และพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้โจมตีรัฐบาลในกรณีที่รัฐบาล

ใช้ความรุนแรงเกินไปในการปราบปรามกบฏแมนฮัตตัน เมื่อจอมพล ป. ทำการรัฐประหาร พรรคประชาธิปัตย์จึงถูกกำจัดออกจากสภาและโค้ยยกเลิกรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2492 ที่ใช้อยู่ หันมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2475 แทน และจอมพล ป. ก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีปกครองประเทศมาจนถึงปี พ.ศ. 2500 (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 386-387)

ในช่วงสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามปกครองประเทศนี้ การปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่ประสบความสำเร็จ ประชาชนทั่วไปไม่เข้าใจวิถีทางของประชาธิปไตย (สยามรัฐ สืบค้นหาวิจารณ์ 2498) ทั้งภายในคณะรัฐประหารก็มีการแตกแยกกันเองแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือฝ่ายจอมพล ป. ซึ่งที่พรรคพวกที่หลงเหลือจากคณะราษฎรอยู่บ้าง เช่น พลเอกมังกร พรหมโยธี, พลโทประยูร ภมรมนตรี เป็นต้น

ฝ่ายที่ 2 คือ กลุ่มที่มีจอมพลผิน ชุณหะวัณ และ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์เป็นหัวหน้า ซึ่งมีนายตำรวจและนายทหารจำนวนหนึ่งสนับสนุน

ฝ่ายที่ 3 คือ กลุ่มของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ซึ่งเลื่อนตำแหน่งในกองทัพบกและในทางการเมืองอย่างรวดเร็ว

ความขัดแย้งมีมากโดยเฉพาะฝ่ายที่ 2 กับฝ่ายที่ 3 (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 387)

ในปี 2498 ได้มีการเลือกตั้งรัฐบาลชุดใหม่และแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐการ

ในปี 2499 จอมพล ป. ได้เปิดให้มี "ไฮปาร์ค" ขึ้นที่ท้องสนามหลวงเพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ปรากฏว่าเกิดเหตุนองเลือดขึ้น ทำให้ทางการต้องสั่งงดการให้มี "ไฮปาร์ค" และมีการคัดค้านพวกที่ชอบเดินขบวนโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีการจับกุมพวกที่ถืออาหารประท้วงรัฐบาล ให้เลิกบทเฉพาะกาลแห่งรัฐธรรมนูญและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ในข้อหากบฏในราชอาณาจักร

ในปี 2500 ช่วงต้นถึงกลางปีมีการเรียกร้องทางการเมืองมากเพราะรัฐบาลชุดนี้ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน นายกรัฐมนตรีมีอำนาจมากเกินไป ในช่วงต้น

ปีได้มีการเตรียมการเลือกตั้งโดยพรรคมนตรีสภาซึ่งเป็นพรรคของรัฐบาลได้เข้าเวลาของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยของบริษัท ไทยโทรทัศน์ เพื่อหาเสียงเลือกตั้งในวันจันทร์ พุศศุภร์ อันเป็นวันที่สถานีไม่ทำการส่งโทรทัศน์ในรายการปกติวันละ 2 ชั่วโมงตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ - 25 กุมภาพันธ์ 2500 และในวันรุ่งขึ้นวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ได้มีการเลือกตั้งโดยพรรคมนตรีสภาได้รับเสียงข้างมาก แต่บัณฑิต นักศึกษา และประชาชนได้ก่อการประท้วงโดยการสนับสนุนจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพราะเหตุว่าพรรครัฐบาลหรือพรรคมนตรีสภาโกงเสียงการเลือกตั้ง พร้อมกันนั้นจอมพลสฤษดิ์แลพรรคพวกก็ได้ลาออกจากคณะรัฐมนตรีและลาออกจากพรรคด้วย และได้ทำการรัฐประหารเป็นผลสำเร็จในเดือนกันยายน 2500 จอมพล ป. และ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ถูกเนรเทศออกนอกประเทศ จอมพลสฤษดิ์ได้แต่งตั้งให้นายพจน์ สารสินจัดตั้งรัฐบาล และในเดือนธันวาคมได้มีการเลือกตั้งครั้งที่ 10 โดยพรรคชาติสังคมนของจอมพลสฤษดิ์ได้รับเสียงข้างมากอีกเช่นกัน

นอกจากในด้านการปกครองและด้านรัฐสภาแล้ว ในปี พ.ศ. 2498 ประเทศไทยได้ดำเนินการผูกมิตรกับประเทศลาวโดยการส่งทูตไปเยือนลาว ในช่วงสมัยนี้คอมมิวนิสต์ได้เข้ามาคุกคามประเทศไทย โดยในปี 2499 ประเทศคอมมิวนิสต์ได้ใช้วิธีการแทรกแซงทางเศรษฐกิจและปลุกปั่นประชาชนโดยการออกไปปลิว รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยทางการได้กระทำการจับกุมบุคคลต่าง ๆ ด้วยข้อหาฐานกระทำผิดพระราชบัญญัติการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และกบฏภายในราชอาณาจักร ผู้ต้องหา 2 พวกคือ คณะบุคคลที่เดินทางไปเยี่ยมเยียนประเทศจีน กับพวกที่ก่ออาหารประท้วง และในปีประเทศไทยยังได้เกิดปัญหาแย่งชิงเขาพระวิหารกับเขมรโดยต่างฝ่ายต่างอ้างว่าเป็นของตน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2498-2500)

ด้านเศรษฐกิจ

ภาวะเศรษฐกิจในช่วง 3 ปีนี้ไม่คึกคัก มีปัญหาค่าครองชีพ ชั่วราคาสูงขึ้นทำให้ประชาชนเดือดร้อน โดยเฉพาะในปี 2500 ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปฝืดเคือง ประชาชนยากจนโดยเฉพาะชาวอีสานออกดอกมากเพราะฝนดินแห้งแล้ง แต่รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือและให้ความสำคัญแก่ภาคอีสานน้อยมาก

ในปี 2498 ราคาสินค้าในประเทศสูงขึ้นเพราะมีการห้ามสินค้าต่างประเทศ
 เข้าในประเทศไทยแต่ก็ยังมิได้ตรึงราคาเข้ามาได้ รัฐบาลได้พยายามแก้ไขราคาสินค้าสูง
 ขึ้นนี้โดยในปี 2499 รัฐบาลได้หาวิธีการราคาสินค้า ปรับปรุงระดับมาตรฐานค่าครองชีพ
 ของประชาชน

นอกจากนี้ข้าราชการยังมีเงินเดือนไม่พอกับค่าครองชีพทำให้เกิดการทุจริตใน
 วงราชการขึ้น ซึ่งรัฐบาลก็มีความพยายามปราบคอร์รัปชันโดยให้สินบนเป็นรางวัลแก่บุคคล
 ที่สามารถนำหลักฐานมาแสดงความทุจริตได้

และในช่วงสมัยนี้รัฐบาลมีการจ่ายงบประมาณแผ่นดินอย่างผิดพลาดและฟุ่มเฟือย
 จึงอนุญาตให้บริษัทเอกชนของสหรัฐเข้ามาดำเนินงานในเชิงปริมาณทันสมัยและได้มีการ
 เพิ่มภาษีเพื่อนำมาฟื้นฟูกิจการบ้านต่าง ๆ ของประเทศ พร้อมกับแก้ปัญหาดุลการค้าชำระ
 หนี้ระหว่างประเทศให้สู่ดุลยภาพ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2498-2500)

คำนวณ

จำนวนประชากร

ตารางที่ 8 : ตารางแสดงจำนวนประชากรทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2498-2500

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร
2498	22,762,000
2499	23,445,000
2500	24,148,000

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2508: 41)

ศาสนา

เนื่องจากในปี พ.ศ. 2500 เป็นปีที่ครบรอบ 2500 ปีของศาสนาพุทธ รัฐบาล
 จอมพล ป. จึงได้จัดงานวันฉลอง 25 ปีพุทธศตวรรษในวันเพ็ญเดือน 6 คือวันวิสาขบูชา
 ตรงกับวันจันทร์ที่ 13 พฤษภาคม 2500 ขึ้นที่ท้องสนามหลวงและตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ
 โดยในงานจะมีการแสดงนิทรรศการทางพุทธศาสนา มีมหรสพโต้แค้น จิว นาฏศิลป์ โขน
 ละครพื้นทาง หุ่นกระบอก หนังตะลุง และภาพยนตร์ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม มี

ความสนุกสนานรื่นเริง และระลึกถึงความสำคัญของพุทธศตวรรษที่ 2500: 1) ในงานฉลอง 25 ปีพุทธศตวรรษนี้ทางการได้เตรียมงานตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2500 (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2500) มีการหล่อพระพุทธรูปสำหรับบูชา เพื่อให้ประชาชนสั่งจองเป็นที่ระลึก, มีการเรียไรเงินจากประชาชนที่ศรัทธา แต่ปรากฏว่าโคมีช่างออกมาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2500 ว่าเงินที่ไ้จากการเรียไรจากประชาชนได้หายไปอย่างลึกลับเป็นจำนวน 2,000 กว่าบาทโดยโคมีการโทษข้าราชการที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ทางการยังสั่งทำปฏิทิน 25 ปีพุทธศตวรรษจากประเทศฮ่องกงบังคับขายข้าราชการฉบับละ 3 บาท แต่ข้าราชการไม่ยอมซื้อเนื่องจากต้องสละรายได้ 1 วัน เพื่อเรียไรในงานฉลองอยู่แล้ว ทางการจึงแจกปฏิทินให้ข้าราชการฟรี (สยามรัฐรายวัน 2500: 1)

และเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม โคมีช่างเกี่ยวกับเรื่องงานฉลอง 25 ปีพุทธศตวรรษ นี้ว่าคณะสงฆ์จะทำป่าแบบมฤคทายวันเหมือนในสมัยพระพุทธเจ้า (ป่ามฤคทายวันนี้พระพุทธเจ้าเคยประทานให้อภัยแก่ปวงสัตว์ป่าไม่ให้ใครไปรบกวน) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ในโอกาสครบรอบ 25 ปีพุทธศตวรรษ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2500) แต่ไม่มีรายงานข่าวต่อว่าป่ามฤคทายวันนี้ได้จัดทำขึ้นหรือไม่

ความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน

คนไทยอยู่ในภาวะบีบคั้นทางการเมืองและเศรษฐกิจ บ้านเมืองจึงเกิดคดีอาชญากรรม ปล้น ฆ่า จำนวนมาก ทั้งคดีข่มขืน ลวนลาม คดีหญิงหนีตามชาย คดีที่เขยปลุกปล้ำน้องเมีย ชิงทรัพย์ และฆ่าตัวตาย

คนไทยชอบเล่นสลากรินแบ่งรัฐบาลและชายไทยนิยมดื่มสุรากันมากทำให้เกิดคดีฆ่ากันและเมาอาละวาด

ข้าราชการทุจริตและละเลยการทำงานในขณะที่นักศึกษาที่มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก

ในปี 2498 โสเภณีมีจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลโคพยายามปราบปรามและลดจำนวนโสเภณีลง และยังคงจัดทำสำมะโนประชากรใหม่ให้รัดกุมเพื่อป้องกันคนต่างค้ำว หลีกเลี้ยงภาษี และในปีนี่ยังเริ่มมีการพูดถึงสิทธิสตรีกันมาก ในปี 2499 รัฐบาลโค พยายามขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น โดยคิดที่จะจัดตั้งธนาคารเพื่อสงเคราะห์ ราษฎรที่เดือดร้อนในเรื่องหนี้สิน

ในปี 2500 โคเกินำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับความเดือดร้อน

ละครโทรทัศน์กับสังคมไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

โทรทัศน์มีขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยนี้ เพราะรัฐบาลจอมพล ป. โคได้เล็งเห็น ความสำคัญของบริการวิทยุโทรทัศน์ (ในช่วงแรก ๆ เรียกโทรทัศน์ว่าวิทยุโทรทัศน์) ว่ามีความสำคัญทั้งในด้านให้ความบันเทิงแก่ประชาชนและให้สาระในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ การแพทย์ ตลอดจนการศึกษา เพื่อให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทันอารยะประเทศ และเนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อกลางที่ดีของประชาชนทุกอาชีพ รัฐบาลจึงคิดว่าบริการโทรทัศน์นี้จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและประชาชน ได้เป็นอย่างมาก (เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ และปณิตดา ธนสถิตย์ 2527: ไม่ปรากฏ เลขหน้า)

ละครโทรทัศน์เป็นรายการบันเทิงรายการหนึ่งที่ทางสถานีโทรทัศน์ให้บริการแก่ประชาชนตั้งแต่ปีแรกที่เปิดสถานี คือปี 2498 ถึงแม้ว่าในช่วงปีแรกจะมีละครออกอากาศเพียง 3 เรื่อง แต่ในปี 2499-2500 ละครโทรทัศน์ก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้น ทุกฝ่ายทั้งรัฐบาล สถานี และผู้จัดเสนอได้ให้ความสำคัญโดยต่างก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของตน โดยจากที่ออกอากาศเพียง 3 ครั้งในปี 2498 เพิ่มขึ้นเป็น 54 และ 129 ครั้งใน 2 ปี ต่อมา ซึ่งจัดเสนอโดยเจ้าหน้าที่ของสถานีเอง และคณะละครเวทีรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กรมตำรวจ, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงเรียนต่าง ๆ และมูลนิธิช่วยคนตาบอด โดยจัดเป็นละครการกุศลและละครเนื่องในโอกาสวันสำคัญ ทางด้านสถานีซึ่งรับนโยบายมาจากรัฐบาลเพราะกรมประชาสัมพันธ์ถือหุ้นใหญ่ถึง 55 % โคให้ความสำคัญกับรายการละครเพราะถือว่าเป็นการให้บริการด้านความบันเทิงแก่ประชาชนได้

อย่างดี และเพื่อเป็นการโฆษณาถึงความสามารถของเจ้าหน้าที่ของสถานี ทางสถานีจะ
 ต้องจัดเสนอรายการที่ดีเพื่อให้บริษัทห้างร้านต่าง ๆ มาขอเช่าเวลาโฆษณาเพื่อจะได้เป็น
 รายได้ของสถานี และเพื่อที่สถานีจะได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและประชาชนตาม
 ความมุ่งหมายของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลและสถานีสนับสนุน จึงมีละครโทรทัศน์เกิดขึ้นมาก
 พร้อมกับผู้จัดเสนอก็มากขึ้นตามไปด้วยทั้งเพื่อแสดงฝีมือและเพื่อหารายได้ แต่ในสมัยนั้น
 ทางสถานียังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำและเนื้อเรื่องของละครออกเป็นสายลักษณะ
 อักษร แต่ก็เป็นที่รู้กันในหมู่ผู้จัดเสนอว่าต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งรัฐบาลนี้ให้
 ความสำคัญในด้านศีลธรรมจรรยา ความรักชาติ และเทอดทูนพระมหากษัตริย์ เพราะ
 นายกรัฐมนตรีเองก็ดูละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศและดิชมพร้อมทั้งเสนอแนะผ่านมาทางสถานี
 จากการวิเคราะห์บทละคร 189 เรื่อง 28 เรื่องที่ออกอากาศในสมัยนี้เป็นละคร Love
 theme มากที่สุด 13 เรื่อง รองลงมาเป็นละครแนว Morality 6 เรื่อง เป็น
 แนว Idealism 2 เรื่อง แนว Outcast 2 เรื่อง แนว Career 1 เรื่อง และ
 จัดเข้าประเภทไม่ได้ 4 เรื่อง ละคร Power theme ไม่มีออกอากาศในสมัยนี้เลยทั้ง ๆ
 ที่การเมืองในสมัยนี้ก็เริ่มสับสน วุ่นวาย มีการประท้วง ปฏิวัติ และแตกแยกในคณะรัฐบาล
 ละคร Love theme ที่มีออกอากาศมากที่สุดเพราะทั้งให้ความบันเทิงและรสนิยมของคนดู
 คิดมาจากละครเวที ส่วนละครแนว Morality มีออกอากาศมากเป็นอันดับที่ 2 รอง
 จาก Love theme ก็นับว่าเป็นไปตามนโยบายของจอมพล ป. ที่เน้นในค่านี ละครรัก
 ชาติมีอยู่เรื่องเดียวคือ อานุภาพพ่อบุญรามคำแหงมหาราช บทประพันธ์ของ หลวงวิจิตร-
 วาทการ ละครแนว Idealism อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องของตำรวจที่โตทำหน้าที่เสมือน
 เป็นผู้พิทักษ์ความปลอดภัยของบ้านเมือง ละครเรื่องนี้จึงเท่ากับเป็นการให้ภาพจน์ของ
 ข้าราชการตำรวจในทางที่ดี ทั้ง ๆ ที่ในสมัยนี้อาชญากรรมและโจรผู้ร้ายเริ่มชุกชุม ละคร
 แนว Outcast ก็เป็นเรื่องของคนที่มีความผิดปกติทางร่างกาย 1 เรื่อง อีกเรื่องหนึ่ง
 มีปัญหาทางสังคมคือ ถูกคนในสังคมประนามเนื่องจากมีสามีหลายคน แสดงให้เห็นว่า
 ค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมสมัยนั้น ผู้หญิงต้องมีความสงบเสงี่ยม มีความรักเดียวใจเดียว
 ในสามีและไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้หญิงจะมีสามีหลายคน ในค่านี ละคร
 ก็เป็นเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของเซลแมนหนุ่มเพียงเรื่องเดียวซึ่งก็ตรงกับสภาพ
 สังคมที่ภาวะเศรษฐกิจยังไม่บีบคั้นมากเท่ากับในสมัยต่อ ๆ มา ละครการกุศลในสมัยนี้ส่วน
 ใหญ่ก็เป็นละครรำ ละครโทรทัศน์ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงถือได้ว่าทำประโยชน์

ให้กับประเทศชาติและประชาชนได้ทราบดี และเนื้อเรื่องส่วนใหญ่ก็ตรงกับสภาพความเป็นจริงในสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

พ.ศ. 2501-2506

สภาพสังคมโดยทั่วไป

นโยบายรัฐบาล

คำแถลงนโยบายของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ วันพฤหัสบดีที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 มีดังนี้

ในการบริหารประเทศในครั้งนี้ รัฐบาลนี้เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องแก้ไข และปรับปรุงการเศรษฐกิจเป็นเรื่องใหญ่และเป็นอันคัมหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีรายได้ที่แท้จริงสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ระดับการครองชีพของประชาชนสูงขึ้นด้วย ฉะนั้น รัฐบาลจะได้ปรับปรุงการคลังและการเงินของประเทศ ดำเนินการส่งเสริมการเกษตร การสหกรณ์ การอุตสาหกรรม และการค้า ตลอดจนการคมนาคมให้เจริญก้าวหน้า เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

รัฐบาลนี้จะได้สนใจเป็นพิเศษในการศึกษาของเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในวันข้างหน้า โดยจะได้ดำเนินการให้เยาวชนได้รับทั้งวิชาการและจริยศึกษาควบคู่กันไป จะได้จัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้นเพื่อวางโครงการศึกษาให้เป็นโครงการถาวรเหมาะสมแก่ความจำเป็นของชาติ และสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองประเทศ จะเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลถือหลักว่าจะเพียงแต่ควบคุมให้เป็นไปตามโครงการศึกษาของชาติและให้ความอนุเคราะห์ตามความจำเป็น

รัฐบาลจะได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนในชาติมีศีลธรรม วัฒนธรรม และอนามัยอันดี รวมทั้งดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว นอกจากนี้รัฐบาลจะเร่งดำเนินการในด้านการให้เลิกสูบฝิ่นและค้าฝิ่นในประเทศไทย เพื่อยังความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของประชาชน

สำหรับในด้านการทหารนั้น รัฐบาลนี้จะคงรักษาระดับอัตรากำลังปัจจุบันไว้

แต่จะเร่งรัดปรับปรุงในทางการฝึก การศึกษา และในทางอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อให้เป็นกำลังทัพที่มีสมรรถภาพสูง และจะแก้ไขความขาดแคลนในทางสวัสดิการของทหารให้สมบูรณ์ขึ้น

นอกจากนั้น รัฐบาลนี้ขอยืนยันว่า

1. จะเทอคทูนพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุขของชาติตลอดไป
2. จะบริหารประเทศโดยยึดหลักประชาธิปไตย และเคารพในสิทธิของมนุษยชน การใดอันจะอำนวยความผาสุกแก่ประชาชน รัฐบาลจะใ้ปฏิบัติโดยเฉียบขาดเพื่อประโยชน์ที่ว่านั้น

3. จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่อันมีตามสนธิสัญญากับประเทศทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่งจะยึดมั่นในอุดมการณ์ร่วมกันตามสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้

4. จะยึดมั่นในหลักแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศตามหลักสันติซึ่งตั้งอยู่บนมูลฐานแห่งความยุติธรรม ความผาสุกของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ และถือว่าความเข้าใจอันดีและความร่วมมือกันโดยใกล้ชิดระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เป็นมิตร โดยเฉพาะประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะช่วยธำรงไว้ซึ่งสันติสุขในภาคพื้นส่วนนี้ของโลก

ในส่วนที่เกี่ยวแก่การช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้น รัฐบาลนี้จะพิจารณาเท่าที่เห็นจำเป็นโดยที่จะไม่ให้กระทบกระเทือนอำนาจอธิปไตยของประเทศชาติ อย่างไรก็ตามที่รัฐบาลมีเจตนาอันแท้จริงที่จะทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะช่วยตัวเองได้อย่างกว้างขวางที่สุดที่จะทำได้ (ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 1-2)

ค่านการเมือง

หลังจากที่นายพจน์ สารสิน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครบ 90 วัน และไม่ยอมดำรงตำแหน่งต่อ ในวันที่ 1 มกราคม 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้มอบหมายให้ พลโทถนอม กิติขจร ดำรงตำแหน่งนายกฯ แทน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2501) แต่ปรากฏว่าพลโทถนอม ไม่สามารถจะควบคุมสมัครพรรคพวกที่อยู่ในพรรคการเมืองเดียว

กันให้อยู่ในความสนับสนุนได้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงได้ทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญและปกครองประเทศภายใต้กฎอัยการศึก (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ อ้างถึงใน การเมืองและสังคม 2519: 1)

หลังจากการยึดอำนาจของจอมพลสฤษดิ์และดำรงตำแหน่งนายกฯ จนกระทั่งปี 2506 ทำให้การเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่อีกรูปแบบหนึ่งแตกต่างไปจากการปกครองของทหารในยุคก่อน ๆ หลายประการดังนี้

ประการแรก เป็นการปกครองที่ผู้นำมีอำนาจเด็ดขาด ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ของไทย คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2501 ถึง 2503 จอมพลสฤษดิ์ ปกครองประเทศโดยมรอำนาจเด็ดขาดในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติ และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวในปี 2502 จอมพลสฤษดิ์ ยังคงมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 388) ในปี 2504 ก็ยังคงมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกอยู่ ไม่มีสภาผู้แทนราษฎรควบคุมการบริหารราชการและไม่มีรัฐธรรมนูญกำหนดวิธีบริหารประเทศที่แน่นอน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2504)

ประการที่สอง ระบบรัฐสภาซึ่งได้ใช้มาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถูกยกเลิก และหันมาใช้ระบบกึ่งรัฐสภาแทน ซึ่งฝ่ายบริหารเป็นอิสระแยกจากฝ่ายนิติบัญญัติ

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งการเลือกตั้งถูกยกเลิกหมดสิ้น สภาที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติก็มาจากการแต่งตั้งทั้งสิ้น (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 388)

ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ มีการแทรกแซงทางการเมืองจากลัทธิคอมมิวนิสต์มาก โดยเฉพาะในปี 2503 มีการวางระเบิดสถานทูตสหรัฐอเมริกาเพื่อสร้างความปั่นป่วนภายในประเทศและยุยงให้นักศึกษาเดินขบวนและก่อความวุ่นวาย นอกจากนี้ในปี 2504 สถานการณ์ชายแดน 4 จังหวัดภาคใต้ก็อยู่ในสภาพที่รุนแรง เพราะมีพวกก่อการร้ายกลุ่มหนึ่งด้วยความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้ยุยงให้ชาวไทยมุสลิม

แบ่งแยกดินแดนและให้ทำการเดินขบวนก่อกองการจลาจล รัฐบาลจึงต้องประกาศใช้มาตรา 17 (มาตราในการปราบปรามคอมมิวนิสต์) เพื่อแก้ไขเหตุการณ์อันคุกคามสวัสดิภาพของบ้านเมืองจากการก่อกวนและคุกคามของคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้โดยมีการจับกุมบุคคลและกลุ่มบุคคลในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์หลายราย แม้กระทั่งพระสงฆ์ก็ถูกจับกุมในข้อหาคอมมิวนิสต์เพราะในภูมิมิเอกสารและใบปลิวเดือน และในปี 2506 ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้โจมตีการบริหารราชการของรัฐบาลทางสื่อมวลชนต่าง ๆ และรัสเซียได้เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยช่วยสร้างและปรับปรุงสนามกีฬาแห่งชาติเพื่อการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์

ในสมัยนี้รัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติบัตรประชาชนเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้รัดกุมและปลอมแปลงยากยิ่งขึ้น ทางด้านกระทรวงมหาดไทย ก็ได้มีการพิจารณาเปลี่ยนชื่อสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความหมายไม่เป็นมงคลให้เป็นชื่อที่เป็นมงคล ส่วนทางสภาวิจัยก็ได้เริ่มวิจัยพื้นฐานความต้องการของประชาชนเพื่อพัฒนาประเทศในขณะเดียวกันได้มีการพัฒนาจิตใจของพนักงานเทศบาลเพื่อให้เข้าถึงราษฎร และในสมัยรัฐบาลชุดนี้ก็มีข่าวการทุจริตของเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในบริษัทขนส่ง จำกัด ซึ่งชั้นตรงต่อกระทรวงคมนาคมด้วย

นอกจากนี้ในช่วงต้นของสมัยนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้กล่าวหาประเทศไทยว่าส่งทหารบุกรุกเข้าไปในเขตแดนกัมพูชา ส่วนในประเทศไทยก็มีการเดินขบวนประท้วงในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าส่งผู้แทนมาเจรจาเรื่องเขาพระวิหารคืน และในปี 2501 รัฐบาลกัมพูชาได้ประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยโดยกระทันหันเป็นการชั่วคราว นอกจากนี้ยังมีกรณีที่รัฐบาลไทยขับไล่ นายไครูล่า เอ็ม ซาคารอฟ เจ้าหน้าที่ประจำสถานทูตโซเวียตประจำประเทศไทยออกจากประเทศ และเนรเทศนายยูรี หรูชิน ผู้สื่อข่าวทาสส์ของรัสเซียประจำประเทศไทยออกนอกประเทศด้วยข้อหาประพฤติตนเป็นภัยต่อความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศชาติอย่างร้ายแรง

ในวันที่ 9 ธันวาคม 2506 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีได้ถึงแก่อสัญกรรม จอมพลถนอม กิตติขจร ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2501-2506)

ค่านเศรษฐกิจ

ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในภาวะที่ไม่ดีนัก รัฐบาลได้เร่งแก้ไขปัญหาค่าครองชีพของประชาชน เนื่องจากดัชนีค่าครองชีพสูงขึ้น โดยเฉพาะในหมวดอาหาร ได้แก่ ข้าวสาร เนื้อหมู น้ำมันหมู ปลาหู และผักสด (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2503-2506) แต่ในปี 2503 ประเทศไทยขาดดุลการค้ากับต่างประเทศน้อยลง ค่าครองชีพต่ำลงกว่าเดิมเล็กน้อย ในปี 2505 ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นแต่ราคาสินค้าก็ยังคงสูงขึ้น ซึ่งทางรัฐบาลได้เร่งแก้ไขเศรษฐกิจของชาติให้ดีขึ้นกว่าเดิมโดยพยายามแก้ไขราคาสินค้าเพื่อให้ประชาชนกินอยู่อย่างสมบุรณ์ มีการสงวนอาชีพให้คนไทย เช่น ช่างตีพิมพ์และส่งเสริมอุตสาหกรรม, เจ้าของและผู้แทนบริษัทรถเมล์ประจำทางในกรุงเทพฯ มีการลดและงดเก็บค่าโดยสารแก่บุคคลบางจำพวก เช่น เด็กนักเรียน พระภิกษุ บุรุษไปรษณีย์ และรัฐบาลได้ออกประกาศหยุดงานในวันเสาร์อีก 1 วัน สำหรับหน่วยงานราชการทั่วไปแทนการหยุดวันเสาร์เพียงครึ่งวันเพื่อลดค่าใช้จ่าย, รัฐบาลมีความพยายามที่จะกลั่นน้ำมันเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายและพยายามหาแหล่งน้ำมันภายในประเทศ นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อขึ้นค่าของข้าราชการ และลดข้าราชการที่ล้นงานออกเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายและได้ช่วยเหลือข้าราชการที่มีรายได้น้อยในด้านการศึกษาของบุตรและค่ารักษาพยาบาล

ในปี 2502 รัฐบาลเลิกค่าฝิ่นอย่างเด็ดขาดและนำฝิ่นที่จับได้มาเผาทั้งหมด ทำให้พวกที่ค้าฝิ่นเถื่อนแข่งกับรัฐบาลผูกขาดในการค้าฝิ่นแต่ผู้เดียว ซึ่งมีผลในทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนน้อย และมีการเก็บภาษีเงินได้จากประชาชนเพิ่มมากขึ้น

ในปี 2505 พ่อค้ามีปัญหारे่องข้าว ได้ร้องเรียนให้มีการลดค่าพรีเมีย่มข้าว และให้มีการปรับปรุงดุลการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเพราะไทยเสียเปรียบดุลการค้าอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีการสั่งซื้อเครื่องจักรกลและรถยนต์เข้ามามาก

และในปี 2506 ได้เกิดปัญหาเรื่องน้ำตาลดิบไม่พอกับความต้องการของต่างประเทศ เพราะกองทุนสงเคราะห์อุตสาหกรรมน้ำตาลทรายจ่ายเงินพ่อค่าน้อยลง ทำให้พ่อค้าไม่ยอมขายน้ำตาลให้ รวมทั้งมีการขาดแคลนข้าวในประเทศเพราะชาวนาหันไป

ประกอบอาชีพอื่น จึงทำให้ชาวมีราคาสูงขึ้น

นอกจากนี้รัฐวิสาหกิจยังขาดทุน ต้องมีการเสนอให้เอกชนเข้าไปดำเนินงาน ส่วนรัฐบาลให้ทำแต่เฉพาะรัฐวิสาหกิจที่จำเป็นต่อสาธารณชน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น และต่อมาได้มีการเพิ่มราคาค่ากระแสไฟฟ้า ในขณะที่เกี่ยวกับกรมไปรษณีย์โทรเลขก็เปลี่ยนแปลงอัตราค่าบริการให้สูงขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายของประชาชนสูงขึ้นตามไปด้วย (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2501-2506)

ค่านสังคัม

จำนวนประชากร

ตารางที่ 9 : ตารางแสดงจำนวนประชากรทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2501-2506

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร
2501	24,873,000
2502	25,619,000
2503	26,388,000
2504	27,130,000
2505	27,995,000
2506	28,835,000

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2508: 41)

ศาสนา

ในสมัยรัฐบาลชุดนี้ได้มีการอภิปรายกันถึงปัญหาธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงว่าพระพุทธศาสนาในประเทศไทยกำลังเสื่อมลงเพราะพระภิกษุผู้ดำรงพระศาสนาส่วนหนึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยหันเข้าสนใจและเผยแพร่อกินนารทางเวทมนต์คาถาและของขลังต่างๆ รวมทั้งประชาชนเองก็หันไปให้ความเชื่อถือทางไสยศาสตร์ พวกระเบียงราง, ของขลัง แทนหลักศีลธรรมของพุทธศาสนา มีหมอผี หมอไสยศาสตร์เกิดขึ้นจำนวนมาก ทั้งทำนายโชคชะตาและรักษาโรคหลอกเงินประชาชนไปเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีพวกมิจฉาชีพใช้การทำบุญบังหน้าเพื่อหาเงินเข้ากระเป๋าทันที

การศึกษา

สภามหาวิทยาลัยปรับปรุงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้โตมาตรฐานเดียวกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รัฐบาลสนับสนุนให้เด็กนักเรียนเรียนวิชาชีพเนื่องจากปัญหาเรื่องเด็กสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นจำนวนมาก และมีการให้การศึกษาเรื่องเพศศึกษาแก่เด็กนักเรียน และในค่านการศึกษานี้ก็ได้มีพวกมิชชันนารีหลอมเงินบรรดาพ่อแม่เพื่อนำไปติดสินบนให้ลูกได้เข้าโรงเรียนต่าง ๆ

การคมนาคม

มีการปรับปรุงเรื่องการจราจรและการเดินรถประจำทางเพื่อลดค่าใช้จ่ายให้กับประชาชนให้ถูกที่สุด และรัฐบาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการใช้สามล้อเป็นพาหนะในกรุงเทพฯ อย่างเด็ดขาดเพื่อความเรียบร้อยและความปลอดภัย มีการเปิดทางหลวงสายใหม่ระหว่างพิษณุโลก-หล่มสัก

ความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน

รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามผู้ค้าฝิ่นอย่างเด็ดขาดโดยมีการให้สินบนแก่ผู้นำจับและแนะนำวิธีบำบัดรักษาผู้เสพติด มีการพัฒนาสุขภาพประชาชนโดยการควบคุมการผลิตและจำหน่ายอาหารให้มีคุณภาพและสะอาดโดยเฉพาะอาหารกระป๋อง อีกทั้งเทศบาล-กรุงเทพฯ ได้ออกประกาศณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือกันปราบปรามยุงอันเป็นพาหนะนำโรค และณรงค์ให้ประชาชนรักษาความสะอาดบ้านเมือง มีการควบคุมความสะอาดของอาหารทั้งของคนและของสัตว์เนื่องจากสัตว์ในเขาดินตายเป็นจำนวนมาก

รัฐบาลได้พยายามปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและปราบปรามโสเภณีอย่างหนัก โดยเฉพาะในเขตลุมพินีและพระโขนง เผยแพร่ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดแก่ประชาชนเนื่องจากมีประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลก็ไม่สนับสนุนให้มีการประกวดนางงามเพราะการแต่งกายยั่วยวน และกวาดขันไม่ให้ประชาชนเล่นการพนัน (สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ 2501-2506)

ในสมัยรัฐบาลชุดนี้ได้มีปัญหาการทุจริตของข้าราชการ ปัญหาการโค่นไม้ทำลายป่ามาก มีคดีค้าเฮโรอีน คดีปล้นทรัพย์ คดีข่มขืน คดีฆ่าเมียทะเลาะฆ่ากันตาย

เพราะเรื่องชู้สาวเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีแพทย์เดือนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากจนทางราชการต้องร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขออกปราบปราม ประชาชนทั่วไปไม่ได้รับความเป็นธรรมในหลาย ๆ ด้าน เช่น โรงรับจำนำของเอกชนเอาเปรียบมากกว่าโรงรับจำนำของรัฐบาล ครูโรงเรียนเอกชนโค่นกลั่นแกล้ง นอกจากนี้ในปี 2501 ยังเกิดอหิวาต์ระบาดในกรุงเทพฯ ทำให้ราษฎรเสียชีวิตจำนวนมาก

ละครโทรทัศน์กับสังคมไทยสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นผู้ให้กำเนิดสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการประชาชนขึ้นอีก 1 สถานีคือ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 หรือช่อง 5 ปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะให้กิจการโทรทัศน์เป็นประโยชน์ต่อกิจการทหารและต่อส่วนราชการอื่น ๆ ของชาติ และเพื่อให้โทรทัศน์ของกองทัพบกเป็นสื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกิจการทหารของชาติกับประชาชนชาวไทย เพราะจอมพลสฤษดิ์เห็นว่ากิจการทหารแยกออกจากประชาชนไม่ได้ การเสริมสร้างให้ประชาชนชาวไทยได้รู้หน้าที่และมีความรู้ในกิจการป้องกันชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ซึ่งการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจอันดีเช่นนี้กิจการโทรทัศน์ย่อมทำได้ดีที่สุด (เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ และปนัดดา ธนสลิทธ์ 2527: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ในสมัยนี้ ละครโทรทัศน์เริ่มออกอากาศมากขึ้นทั้ง 2 สถานี ผู้จัดเสนอมากขึ้นทั้งผู้จัดภายในและผู้จัดภายนอก ทางสถานีช่อง 4 จึงออกหลักเกณฑ์ในการจัดทำละครและพิจารณาเนื้อเรื่องที่จะออกอากาศ และทางสถานีช่อง 5 โดยรัฐบาล ซึ่งมีผลบังคับถึงสถานีช่อง 4 ด้วย ก็ได้ออกหลักเกณฑ์ในค่านเนื้อเรื่องของละครเช่นกัน ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตรงกับนโยบายของรัฐบาล และเป็นหลักเกณฑ์ที่สร้างความมั่นคง สร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับรัฐบาลและหน่วยงานราชการต่าง ๆ ดังเช่นห้ามแสดงเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ห้ามกล่าวร้ายข้าราชการหรือหน่วยงานของรัฐทั้ง ๆ ที่การเมืองยุ่งเหยิง และข้าราชการคอร์รัปชัน และที่ให้ประโยชน์แก่รัฐบาลมากที่สุดคือ ห้ามแสดงเรื่องที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐหรือนโยบายของกองทัพบก เพราะทหารก็คือรัฐบาลที่ปกครองประเทศ และห้ามแสดงเรื่องนี้อาจส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ จอมพลสฤษดิ์ยังห้ามนำเอาความพิการของคน โดยเฉพาะทหารมาล้อเลียนในละครโทรทัศน์อีกด้วย เพราะในช่วงนั้นมีการปะทะกันทางชาย-

แดนมาก ประเทศสองการกำลังทหารประกอบด้วยต้องการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับอาชีพทหารด้วย และเพื่อไม่ให้ทหารเกิดความรู้สึกท้อใจในการเป็นกำลังของชาติและของรัฐบาล แล่นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาละครก็มีหลักเกณฑ์ที่ห้าประโยชน์ให้สังคมคือ หลักเกณฑ์ที่ห้ามแสดง เรื่องอาชญากรรม ยาเสพติดที่จะเป็นแบบอย่างกับคนดู และห้ามยกย่องโสเภณีถึงแม้จะไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่มีอาชญากรรมและโสเภณีมากในสังคมก็ตาม หลักเกณฑ์ที่เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศอีกอย่างหนึ่งคือ ส่งเสริมให้แสดงเรื่องที่ดีก่อให้เกิดความรู้สึกรักชาติเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสร้างความสามัคคีระหว่างหมู่คณะ เทศทูนในองค์พระมหากษัตริย์ และเรื่องเกี่ยวกับหลักศีลธรรมจรรยา ซึ่งก็เป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นประโยชน์แก่รัฐบาลด้วยเพราะถ้าละครช่วยชี้แนะให้สังคมอยู่ในสภาพที่ดีก็เท่ากับรัฐบาลมีประสิทธิภาพในการปกครองประเทศ และละครโทรทัศน์ในช่วงนี้ก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ด้วย คือ ละครออกอากาศทั้งสิ้น 76 เรื่อง ในสมัยนี้เป็นเรื่องรักมากที่สุด 28 เรื่อง โดยเรื่องรักจะต้องมีมากที่สุดอยู่แล้วเพราะให้ความบันเทิงแจ่มรองลงมาคือละครแนว Morality 24 เรื่อง ซึ่งอยู่ในอัตราสูงใกล้เคียงกับละคร Love theme และรองลงมาคือละครแนว Idealism 12 เรื่อง โดยใน Morality theme 24 เรื่องเป็นเรื่องของหลักคำสอนของพุทธศาสนาถึง 16 เรื่อง เกินกว่าครึ่งหนึ่ง และ Idealism theme ก็เป็นเรื่องของคนไทยที่มีความรักชาติ มีความสามัคคีช่วยกันต่อสู้ป้องกันประเทศยามที่มีศัตรูเข้ามารุกราน พร้อมทั้งแสดงถึงความจงรักภักดีของชาวไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์ถึง 9 เรื่อง คิดเป็น 73.50% ของละครแนว Idealism ที่แสดงในสมัยนี้ ซึ่งในสมัยนี้รัฐบาลกำลังต้องการให้คนในชาติเกิดความรักชาติและความสามัคคีกัน เพราะคอมมิวนิสต์แทรกแซงอย่างหนักโดยเฉพาะแถบชายแดนทั้งทางเหนือและใต้

นอกจากละครที่จัดเสนอโดยคณะละครทั้งที่เป็นคณะของเจ้าหน้าที่และคณะของคนภายนอกแล้ว หน่วยงานราชการได้มาจัดแสดงกันมากทุกปีได้แก่ กรมตำรวจ การรถไฟแห่งประเทศไทย สำนักนายกรัฐมนตรื กรมการรักษาดินแดน กระทรวงมหาดไทย และคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งละครของคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษมีเสนอตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504-2506 เฉลี่ยปีละ 5 ครั้ง ทางสถานีช่อง 4 และสถานีช่อง 5 ก็มีเสนอบ้างแต่ไม่บ่อยครั้งเท่าสถานีช่อง 4 เนื่องจากการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะฝิ่นเป็น

นโยบายที่สำคัญของรัฐบาลสมัยนี้ แต่เรื่องที่น่ามาแสดงกลับไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชาติ-
 เสพคติให้โทษ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องปลุกใจให้รักชาติของหลวงวิจิตรวาทการ เช่น ห่อ
 ขุนรามคำแหงมหาราช, ราชนมู ส่วนหน่วยงานราชการอื่นก็เสนอละครโดยมีจุดมุ่งหมาย
 เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการทำงานของหน่วยงานนั้นในทางที่ดีและในทางที่ถูกที่ควร เช่น
 กรมตำรวจเสนอละครเรื่องภารกิจยังไม่สิ้น ในปี 2501 เรื่องผู้พิทักษ์ ในปี 2505 ใน
 วันตำรวจวันที่ 13 ตุลาคม ของทุก ๆ ปี, การทางรถไฟเสนอละครเรื่องทางสะดวก
 ในปี 2505 เรื่องทางกันดาร ในปี 2506, สำนักนายกรัฐมนตรีเสนอละครเรื่อง ไซ-
 สูย ข้าราชการสุจริตตรวจราชการ เนื่องในวันสถาปนาสำนักนายฯ 28 กรกฎาคม,
 กระทรวงมหาดไทยจัดเสนอละครในวันสถาปนากระทรวงในปี 2506 เรื่อง กรมหลวง-
 สรรพสิทธิ์กับผิบุญ เจ้าคุณรักษา และพระยาไชยบูรณ์ไม่ยอมแพ้ และยังมีละครของมูลนิธิ
 สมาคม และสถาบันต่าง ๆ เนื้อเรื่องก็เป็นเรื่องที่รับผิดชอบหรือไม่ก็เป็นเรื่องพระราช-
 นิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 เช่น ละครของสมาคมนักข่าวเรื่อง ข่าวล้า ละครเนื่องในวัน
 วชิราวุธานุสรณ์ เรื่อง กุสโลบาย

นอกจากนี้ยังมีละครพิเศษของกองทัพบกเนื่องในวันกองทัพไทย 8 เมษายนของ
 ทุกปี เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันประเทศชาติของทหารทั้ง 3
 เหล่าทัพ และละครปลุกใจให้รักชาติ ได้แก่ เรื่องมาลัยเกลียว, สามเหล่า ฯลฯ และ
 ละครพิเศษในวันสถาปนาสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 25 มกราคม ของทุก ๆ ปี
 ได้แก่เรื่อง นายพล, ข่าวจากเมืองแครง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าละครการกุศลและ
 ละครพิเศษต่าง ๆ เหล่านี้ตรงกับนโยบายของรัฐบาลและของกองทัพบกที่ใช้โทรทัศน์เป็น
 สื่อสร้างความมั่นคง ความเข้าใจอันดีระหว่างทหารและประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อ
 หน่วยราชการอื่น ๆ โดยผ่านทางรายการละครโทรทัศน์

ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทยในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร

พ.ศ.2507-14 ตุลาคม 2516

สภาพสังคมโดยทั่วไป

นโยบายรัฐบาล

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลพลเอกถนอม กิตติขจร ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญวันพฤหัสบดีที่ 19 ธันวาคม 2506 มีดังนี้

รัฐบาลเห็นสมควรที่จะได้นำสำรึกสำคัญแห่งนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ซึ่งได้แถลงไว้ต่อสภาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2502 มาดำเนินการโดยปรับปรุงบางประการเพื่อความเหมาะสม นโยบายของรัฐบาลจึงมีโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

รัฐบาลถือว่า เศรษฐกิจของประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ฉะนั้นจึงได้สนใจเป็นพิเศษในการพิจารณาปรับปรุงและวางโครงการที่จะดำเนินการต่อไปด้วยความระมัดระวังและเป็นโครงการที่แน่นอนว่าสามารถดำเนินการไปได้ตามกำลังของประเทศ กับทั้งจะได้ปรับปรุงมาตรการทั้งปวงให้เกิดประสิทธิภาพอย่างดีที่สุด เพื่อความสำเร็จความความมุ่งหมาย

รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาประเทศในกิจการอันเป็นสาขาที่มีความสำคัญคือการชลประทาน การทางหลวง การทรัพยากรธรณี การพัฒนาที่ดิน การพลังงาน กับการสหกรณ์ ซึ่งได้มารวมและก่อตั้งกระทรวงรับผิดชอบขึ้น เป็นกระทรวงการพัฒนาแห่งชาติเพื่อให้มีการประสานงานและควบคุมตรวจสอบโดยให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะรัฐบาลถือว่าโครงการพัฒนาต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับการคลังและการเงินของประเทศนั้น รัฐบาลจะยึดมั่นต่อไปในนโยบายรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของเงินตรา และในเวลาเดียวกันก็จะพยายามหารายได้มาบำรุงประเทศให้มากยิ่งขึ้น การหารายได้เพิ่มขึ้นนี้จะดำเนินหนักไปในทางเพิ่มผลผลิต ให้ประชากรมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น อันจะเป็นผลเพิ่มพูนรายได้ของ

รัฐบาลในตัวยิ่งกว่าการเพิ่มภาระเสียภาษีให้แก่ราษฎร

รัฐบาลถือว่าการเกษตรเป็นเครื่องค้ำจุนอันสำคัญแห่งเศรษฐกิจของประเทศ จึงจะได้ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรทุกวิถีทางให้มีผลผลิตมากขึ้นให้เป็นผลสนับสนุนแก่การพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นหลักประกันสำหรับความปลอดภัยสาธารณะและการป้องกันประเทศ และให้เป็นรากฐานอันสำคัญในอันที่จะได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ ในการส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นนั้น รัฐบาลจะได้คำนึงถึงการที่จะให้เกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตของตนเพิ่มมากขึ้นไปพร้อมกันด้วย

ในด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลจะได้ส่งเสริมและเร่งรัดควบคู่กันไปกับการส่งเสริมเกษตรกรรม เพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในด้านการศึกษา รัฐบาลจะปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐบาลก่อนแถลงไว้ จะให้ความสำคัญแก่การศึกษา เพื่อการอาชีพเป็นพิเศษ กับทั้งจะขยายการศึกษาชั้นสูงไปตามจังหวัดต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

ในด้านสาธารณสุข รัฐบาลจะส่งเสริมให้ประชาชนมีอนามัยดี และจะขยายการบำบัดโรคให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

รัฐบาลจะมุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศโดยจะปรับปรุงเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและตำรวจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และส่งเสริมการอาชีพของประชาชนตามความเหมาะสมของท้องที่และเศรษฐกิจของชาติ

การป้องกันประเทศ รัฐบาลจะดำรงซึ่งกำลังทหารไว้และจัดให้ดียิ่งขึ้นโดยเร่งรัดปรับปรุงการฝึก การศึกษา การสวัสดิการ รวมตลอดจนการจัดให้มีอาวุธยุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยพอควรแก่การป้องกันประเทศ

นอกจากนี้ รัฐบาลขอยืนยันว่า

1. จะเทอภูนพระมหากษัตริย์และจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อสร้างความมั่นคงแห่งราชบัลลังก์
2. จะเชิดชูพระพุทธศาสนาและจะเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการนับ-

ถือศาสนาอื่น ๆ ด้วย

3. จะบริหารประเทศไทยโดยยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยและจะเคารพในสิทธิของมนุษยชน การใดอันจะอำนวยความผาสุกแก่ประชาชน รัฐบาลจะได้อำนาจปฏิบัติราชการอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ที่ว่านั้น

4. จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิและปฏิบัติตามพันธะที่มีตามสนธิสัญญากับประเทศทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่งจะยึดมั่นในหลักและเจตนารมณ์แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และในอุดมการณ์ร่วมกันตามสนธิสัญญาการป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

5. จะส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ ตามหลักสันติซึ่งตั้งอยู่บนมูลฐานแห่งความยุติธรรม ความเป็นจริง ความเป็นอิสระเสรีของชาติไทย ความผาสุกของประชาชน และความมั่นคงของประเทศชาติ และถือว่าความเข้าใจอันดีและความร่วมมือกันโดยใกล้ชิดกับประเทศต่าง ๆ ที่เป็นมิตร โดยเฉพาะประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะช่วยธำรงไว้ซึ่งสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าในภาคพื้นส่วนนี้ของโลก (ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 1-2)

กําหนดการเมือง

หลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2506 จอมพลถนอมไค้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปเป็นระยะเวลา 10 ปี โดยปกครองประเทศในระบบเผด็จการเช่นเดียวกับจอมพลถนอม จึงก่อให้เกิดผลทางการเมืองหลายประการคือ

ประการแรก การที่ประชาชนอยู่ภายใต้การปกครองแบบใช้อำนาจเด็ดขาดเป็นระยะเวลาถึง 10 ปี ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นทีละน้อยในกลุ่มของนักการเมืองที่มีการศึกษาและผู้ทีสนใจการเมืองโดยทั่วไป ในช่วงการปกครองของจอมพลถนอมนี้ความไม่พอใจของประชาชนปรากฏชัดและเปิดเผยมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลมีความแข็งแกร่งน้อยลงและเกิดการแตกแยกกันเองในกลุ่มคณะทหารที่ปกครองประเทศคือแบ่งออกเป็นกลุ่มจอมพลถนอม กิตติขจร กลุ่มจอมพลประภาส จารุเสถียร และกลุ่ม พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์

ประการที่สอง ในช่วงการปกครองยุคนี้มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเช่น

การขยายตัวของอุตสาหกรรมและการบริการ มีการปรับปรุงทางด้านการคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างทางหลวง มีการขยายตัวทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นนี้ ทำให้ประชากรส่วนหนึ่งอันได้แก่พวกที่อาศัยอยู่ในเมืองและพวกนักเรียน นักศึกษา มีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นและมีความกระตือรือร้นที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลง

ประการที่สาม ในยุคของรัฐบาลจอมพลถนอมนี้ ได้มีทหารสหรัฐฯ เข้ามาตั้งฐานทัพอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้อุตสาหกรรมด้านบริการขยายตัวอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมตะวันตกแพร่ขยายไปยังเขตชนบทที่กองทัพสหรัฐฯตั้งอยู่ แม้ว่าการตั้งฐานทัพเช่นนี้ทำให้คนมีรายได้มากขึ้น คนมีงานทำมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดการขยายตัวของลัทธิชาตินิยมและความไม่พอใจในสหรัฐฯมากยิ่งขึ้น และเมื่อการต่อต้านสงครามเวียดนามได้ขยายตัวมาในหมู่ปัญญาชนไทย ทำให้เกิดความไม่พอใจในการตั้งฐานทัพของสหรัฐฯในไทยและเลยไปถึงความไม่พอใจในรัฐบาลที่ดำเนินนโยบายใกล้ชิดกับสหรัฐฯ (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 388-390)

ดังนั้นเพื่อเป็นการผ่อนคลายความรุนแรงทางการเมืองที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากความไม่พอใจในรูปแบบของการปกครอง รัฐบาลจอมพลถนอมจึงได้เร่งรัดการร่างรัฐธรรมนูญที่ล่าช้ามานาน มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี 2509 และได้เริ่มมีการทดลองโครงการอบรมประชาชนให้เข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดชายแดน 6 จังหวัด คือ อุตรธานี อุบลราชธานี นครพนม สุรินทร์ และหนองคาย ในปี 2510 รัฐบาลได้ออกสมุดปกขาวชี้แจงเรื่องการบริหารของรัฐบาลไทยเพื่อให้ประชาชนเข้าใจรัฐบาลในแง่ดี ในด้านพรรคการเมือง ในปีทางรัฐบาลก็ได้ตั้งงบประมาณช่วยเหลือแต่ละพรรคในการเลือกตั้ง และชี้แนะว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลในการหาเสียง ในปี 2511 จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่พร้อมกับเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นได้โดยฝ่ายรัฐบาลเองก็จัดตั้ง "พรรคประชาไทย" ขึ้น

ในปี 2512 ได้มีการเลือกตั้งขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นครั้งแรกในรอบ 10 ปีที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2507-2512)

ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ส.ส.ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด 219 คน โดยพรรคสหประชาไทยของ
 รัฐบาลไคที่นำมากที่สุดถึง 76 ที่นั่ง พรรคประชาธิปไตยไค 57 ที่นั่ง ผู้สมัครอิสระไค
 71 ที่นั่ง และพรรคเล็กพรรคน้อยอีก 15 ที่นั่ง (ช็อนนัค สัมทวนิช และพีรศักย
 จันทรินทร์ 2524: 30-31) (ในตอนหลังผู้สมัครอิสระและส.ส.จากพรรคเล็ก ๆ ไค
 หนีมาร่วมพรรครัฐบาล) และด้วยเสียงสนับสนุนจากสภาสูงซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง
 ของรัฐบาล รวมทั้งการสนับสนุนของฝ่ายทหารและสมาชิกของพรรครัฐบาลในสภาล่าง
 จอมพลถนอมจึงได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2512 และ
 รัฐบาลได้อนุญาตให้ประชาชนได้มีโอกาสในการรับฟังการประชุมสภาทุกครั้งทางวิทยุและ
 โทรทัศน์ (สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ 2512)

หลังจากที่จอมพลถนอมขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งจนกระทั่งถึง 14 ตุลา
 คม 2516 สภาพทางการเมืองในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีความสับสนและความไม่แน่นอนของทิศ
 ทิศทางการเมืองของไทยในหมู่ผู้นำประเทศ ในขณะเดียวกันในช่วงนี้มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ
 มากขึ้น เช่น กลุ่มกรรมกร กลุ่มนักศึกษา กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มชาวนา ฯ และความตื่นตัว
 ทิศทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ก็มีเพิ่มขึ้น การขัดแย้งและการต่อสู้ทางการเมือง
 ในช่วงนี้จึงไม่เรื่องของความขัดแย้งระหว่างผู้นำอย่างที่เคยเป็น แต่เป็นเรื่องที่มวลชน
 ถูกระดมให้เข้ามายู่เกี่ยวด้วยโดยกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าเป็นระยะที่
 ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และการขัดแย้งทางการเมืองได้
 พัฒนาเป็นการขัดแย้งที่เด่นชัดระหว่างกลุ่มที่คงการประชาธิปไตยและกลุ่มที่เห็นว่าประชา
 ธิปไตยยังไม่เหมาะสมและสมควรจะปกครองโดยใช้ระบอบอำนาจนิยมโดยทหาร

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2511-2514 เป็นระยะที่สมาชิกสภาผู้แทนได้แสดงความ
 ไม่พอใจอย่างชัดเจนในสภาพที่เป็นอยู่ รัฐธรรมนูญ 2511 ซึ่งใช้ขณะนั้นได้พยายามแก้
 ไขปัญหาความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลเนื่องมาจากระบบรัฐสภาโดยแก้ไขไม่ให้สมาชิก
 รัฐสภาเป็นรัฐมนตรี และรัฐบาลสามารถเข้าบริหารได้โดยไม่ต้องขอความไว้วางใจจาก
 สภา แต่การแก้ไขเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาใหม่ คือ บรรดาสมาชิกสภาเห็นว่าเป็นระบบที่รัฐ
 รวมอำนาจและหาความก้าวหน้าทางการเมืองของตน จึงพยายามที่จะแก้ไข หรือไม่ก็
 ต่อรองกับรัฐบาลเพื่อแลกเปลี่ยนประโยชน์บางอย่าง เช่น มีการถ่วงร่างพระราชบัญญัติ
 งบประมาณ หรือมีการเข้าไปก้าวก่ายการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีการเรียก

ร้องให้มีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตนไม่พอใจ (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 390-391) โดยเฉพาะในปี 2513 ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารมีความขัดแย้งกันมากในเรื่องการเพิ่มภาษี, การควบคุมหนังสือพิมพ์, โครงสร้างฝ่ายตุลาการ, สิทธิหน้าที่ของพลเมือง, โครงการพัฒนา, นโยบายต่างประเทศ, การฉ้อราษฎร์บังหลวง และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2513) โดยรัฐบาลไม่สามารถจะแก้ไขและลดความตึงเครียดระหว่างสภากับรัฐบาลได้เพราะพรรคของรัฐบาลนอกจากจะไม่มีฐานจากมวลชนแล้ว ยังมีการแตกแยกกันภายในอีก เช่น กลุ่มของ พล.อ.อ.ทวี จุลละทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนั้นผู้นำที่เป็นทหารก็ไม่ได้มีความจงรักภักดีต่อพรรคการเมืองเท่าไรนัก เมื่อมีการขัดแย้งในสภามากเช่นนี้ คณะทหารภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร และ จอมพลประภาส จารุเสถียร จึงทำการปฏิวัติล้มล้างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2514 และหันกลับไปปกครองประเทศโดยใช้อำนาจเด็ดขาดอีก เช่นเดียวกับสมัยจอมพลสฤษดิ์ แลหลังจากการปฏิวัติก็มีการต่ออายุราชการของจอมพลถนอม กิตติขจร การปฏิวัติครั้งนี้จึงทำให้เกิดความสับสนและวุ่นวายทางการเมือง ทำให้

1. ประชาชนมีความสงสัยเกี่ยวกับการคอร์ปชั่น และการปฏิวัติถูกมองว่าทำไปเพื่อให้ตนเองอยู่ในอำนาจต่อไป
2. การปฏิวัติครั้งนี้ทำให้ฐานะทางการเมืองของ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าจะได้เป็นทายาททางการเมืองของจอมพลถนอม และจอมพลประภาส
3. เสรีภาพทางการเมืองและสภาที่มาจากการเลือกตั้งที่เริ่มดำเนินการมาได้ไม่นานนักหลังจากอยู่ในระบอบเผด็จการมาถึง 10 ปีก็ปิดฉากลงอีก ความรู้สึกของคนทั่วไปจึงไม่อยากจะกลับไปสู่ระบอบเก่าอีก (สุจิต บุญบงการ อ้างถึงใน สังคมไทยใน 200 ปี 2526: 391-393)

จากเหตุผล 3 ประการนี้ทำให้ประชาชนและนักศึกษาเริ่มมีความไม่พอใจในคณะรัฐบาล เริ่มมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองบ่อยครั้ง มีการเดินขบวนต่อต้านสิ่งที่ไม่พอใจในช่วงเดือนตุลาคม 2514 มีการเรียกร้องทางการเมือง เกิดการจลาจลต่อสู้กันอย่างหนัก นักศึกษาและประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักรไทย และได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม เพื่อให้เกิดความเหมาะสม แต่ก็ยังคงมีการประท้วงจากกลุ่มต่าง ๆ อยู่ โดยเฉพาะศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ประท้วงสินค้าญี่ปุ่น ประท้วงกรณีทุ่งใหญ่ และความไม่เป็นธรรมอื่น ๆ โดยมีประชาชนเข้าร่วมประท้วงด้วยเป็นจำนวนมาก ทางการจึงได้มีการลงโทษกลุ่มนักศึกษาที่อยู่จนนักศึกษาด้วยกันและประชาชนในฐานะที่ก่อให้เกิดความไม่สงบ แต่ก็ยังคงมีการประท้วงจากนิสิตนักศึกษาและประชาชนอยู่ตลอดเวลา ทำให้เหตุการณ์อยู่ในภาวะตึงเครียด จนกระทั่งในเดือนตุลาคม 2516 นิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ทำการประท้วงและเรียกร้องอย่างหนักให้รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญพร้อมทั้งขับไล่รัฐบาลจอมพลถนอมและประกาศจนถึงกับเกิดการจลาจลขึ้น จนกระทั่งในที่สุดวันที่ 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลจึงยินยอมตามข้อเสนอ จอมพลถนอมได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองของจอมพลถนอม และสิ้นสุดระยะเวลาของการศึกษาวิจัยสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หลังจากที่จอมพลถนอมลาออกแล้ว จอมพลถนอม จอมพลประภาส และพ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ต้องเดินทางออกนอกประเทศ โดยนายสัญญาธรรมศักดิ์ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2513-2516)

นอกจากเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองและบ้านรัฐสภาแล้ว ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจรนี้ มีการคอร์รัปชัน ฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้นอย่างมากในวงราชการทั่วไปซึ่งรัฐบาลได้พยายามแก้ไขได้ขึ้นโดยหากพบผู้กระทำทุจริตจะดำเนินการลงโทษอย่างรุนแรงเด็ดขาดเพราะเป็นการเบียดบังประชาชน และมีประชาชนจำนวนมากร้องเรียนว่าข้าราชการขาดประสิทธิภาพในการทำงานโดยเฉพาะข้าราชการตำรวจ

ในด้านการคุกคามจากคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ปี 2510-2516 คอมมิวนิสต์ได้ทำการแทรกแซงก่อวิน บ่อนทำลาย และก่อการร้ายต่อประเทศไทยตลอดเวลา และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านการก่อวินและการโฆษณาชวนเชื่อ โดยเฉพาะทางภาคใต้และภาคเหนือและมีพวกพ้องทางภาคอีสานได้แสดงปฏิกิริยาก่อการร้าย และกระต้างกระเทื่องประท้วงเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของไทยและคุกคามโรงเรียนในชนบท คณะรัฐมนตรีจึงมีมติในการปราบปรามอย่างรีบด่วน มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยให้ประชาชนระวัง

คนแปลกหน้าเพราะได้มีการหลอกลวงเด็กไทยไปต่างประเทศแล้วให้กลับมาปฏิบัติการค้าขาย
ในไทย ได้มีการปราบปรามผู้ก่อการค้าขายภาคใต้เพราะพวกนี้ได้อั้ววินาศกรรมทำร้ายเจ้า
หน้าที่ที่อารักขานายกคร่าวไปตรวจราชการภาคใต้ และมีการจับครูไปขังและขูดชาวไทย
มุสลิมให้แบ่งแยกดินแดนในปี 2515

นอกจากนี้ มีการสู้รบกันในประเทศลาวโดยกองทหารลาวฝ่ายขวาและฝ่าย
เป็นกลางทำให้มีผลกระทบต้อประเทศไทย คือ มีราษฎรลาวอพยพเข้ามาในประเทศไทย
ถึง 1,500 คน ซึ่งเป็นภาวะที่หนักหน่วงของประเทศ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2507-
2516)

ด้านเศรษฐกิจ

ในช่วงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในภาวะที่
แย่มาก ประชาชนเดือดร้อน เพราะสินค้าในหมวดอาหารโดยเฉพาะข้าวสารและเนื้อ
หมูมีราคาสูงขึ้นมา รวมทั้งเครื่องนุ่งห่ม (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2507-2510)
ในปี 2510 ผลผลิตข้าวไม่พอเพียงเพราะเกิดปัญหาที่ดินราคาแพง ในปี 2515 ราคา
ข้าวแพงขึ้นมากเพราะมีการส่งข้าวออกนอกประเทศมาก นอกจากนี้การขนส่งสินค้าก็ต้อ
เสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม ทำให้สินค้าของไทยมีมูลค่าสูงขึ้น และมีผลต่อตลาดต่างประเทศ ทำ
ให้ไทยขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ รัฐบาลได้แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำโดยขึ้นภาษี
สินค้าหุ่มเพื่อยต่าง ๆ ได้แก่ รถยนต์นั่งส่วนบุคคล ปลายทางบ่อ งเนย หั๋งนี้เพื่อปรับ
ดุลการค้าของไทย และทางรัฐบาลก็ได้ใช้มาตรการขึ้นเด็กขาควบคู่กับห่อค้าที่ฉวยโอกาสขึ้น
ราคาสินค้า โดยควบคุมราคาสินค้าปัจจัย 4 เพื่อตรึงค่าครองชีพของประชาชน มีการ
ปรับปรุงอัตราเงินเคื่อนชำระราชการพลเรือนและทหาร และมีการจัดโครงการขายอาหาร
ราคาถูก และในปี 2515 กรมสรรพากรก็ได้เก็บภาษีได้มากกว่าที่ประมาณเอาไว้ เพราะ
มีการปรับปรุงอัตราภาษีที่ไม่เป็นธรรม และมีการจ่ายสินบนนำจ่ายแก่ผู้ซื้อของทางให้ห่อค้า
รายใหญ่ที่มีอิทธิพลหลักเลียงภาษี นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ออกนโยบายเพื่อการประหยัด
11 ข้อในปี พ.ศ. 2516 ให้ข้าราชการถือเป็นหลักปฏิบัติเพื่อประหยัดเงินงบประมาณ
แผ่นดิน และเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ข้าราชการต้อตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์
ของห่อค้า หรือนักธุรกิจ และยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็นลงเพื่อเป็นการลดและหุน
ค่าใช้จ่าย

ในปี 2511 การสู้รบในเวียดนามระหว่างสหรัฐกับเวียดนามเหนือยังคงยืดมีผลทำให้ประเทศไทยส่งสินค้าออกไปขายยังเวียดนามได้ได้มากขึ้น แต่ในปี 2513 เศรษฐกิจของประเทศทรุดลงมาก เริ่มมีการขาดดุลการชำระเงินเป็นครั้งแรกทั้งนี้ เพราะสหรัฐเปลี่ยนนโยบายในเวียดนามทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่สหรัฐเคยซื้อถูกลดจำนวนลง และประเทศไทยก็สั่งซื้อน้ำมันมากขึ้น การค้าระหว่างประเทศก็ทรุดลงพ่อค้าก็เอาเปรียบผู้บริโภค มีการค้ากำไรเกินควร ในปี 2514 ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นมาก ในปี 2516 ธนาคารชาติเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และในต่างประเทศมีการรวมกลุ่มผู้ค้าน้ำมันเป็นสินค้าออกเรียกว่า OPEC ทำให้มีผลต่อราคาน้ำมันในประเทศไทยมาก

นอกจากนี้ธุรกิจขนาดใหญ่ในเมืองไทยยังตกอยู่ในมือของคนต่างชาติ ธุรกิจของคนไทยเองนั้นเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ขายตัวลำบากเนื่องจากขาดแคลนทุน ขาดความรู้ ความชำนาญทางการค้าและขาดการสนับสนุนจึงไม่อาจพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ แต่ในปี 2515 ไทยได้ทำสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับสหรัฐโดยเน้นที่ชนบท และได้เปิดการค้ากับจีนแดงยอมให้พ่อค้าไทยไปแสวงสินค้าที่จีนแดงเพื่อเผยแพร่สินค้าไทย (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2517-2516)

ด้านสังคม

จำนวนประชากร

ตารางที่ 10 : ตารางแสดงจำนวนประชากรทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2507-2516

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร
2507	29,700,000
2508	30,591,000
2509	31,698,000
2510	32,680,000
2511	33,693,000
2512	34,738,000
2513	34,152,000

ตารางที่ 10 : ตารางแสดงจำนวนประชากรหัวร่าช้ออาณาจักร พ.ศ. 2507-2516 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร
2514	36,820,000
2515	38,359,008
2516	39,950,300

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2512:

37, 2513: 37, 2516: 37)

การศึกษา

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2507-2516 จำนวนประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้ที่เรียนไม่พอแก่จำนวนเด็ก โดยเฉพาะเด็กชายจนในต่างจังหวัดขาดการศึกษาไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ทำให้โรงเรียนราษฎร์ฉวยโอกาสเก็บเงินกินเปล่าและเกิดโรงเรียนราษฎร์เดือนที่ดั่งขึ้นโดยทางการไม่ได้อนุมัติ ทางกระทรวงศึกษาธิการได้สั่งปราบปรามและเร่งพัฒนาการศึกษาแก่คนไม่รู้หนังสือและชาวเขา มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ นอกจากนี้ในปี 2516 นักเรียนประชาบาลยังได้รับแจกเครื่องแบบนักเรียนทั่วประเทศ

การคมนาคม

ในสมัยนี้การจราจรติดขัดมากในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในปี 2515 รัฐบาลจึงมีคำสั่งยกเลิกเดินรถรางในจังหวัดพระนครตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2511 เพราะกีดขวางทางจราจรพร้อมกับมีการขาดทุนตลอดมา และจำนวนรถเมล์ในกรุงเทพฯ ก็ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้โดยสาร ประกอบกับในปี 2512 รถเมล์ขึ้นค่าโดยสารทำให้ประชาชนเดือดร้อนมากขึ้น รัฐบาลจึงมีการสั่งยุบรวมรถประจำทางในกรุงเทพฯ เข้าเป็นบริษัทเดียวกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่ทั้งคุณภาพและบริการ และรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2508 บังคับใช้แก่ผู้ขับขี่รถและผู้เดินเท้าเพื่อรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับอุบัติเหตุระหว่างรถยนต์ด้วยกันและระหว่างรถยนต์กับคนเดินเท้า นอกจากนี้กรมไปรษณีย์ยังเปลี่ยนแปลงอัตราค่าบริการสูงขึ้น

ความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน

ประชาชนโดยทั่วไปยากจนและอดอยากโดยเฉพาะภาคอีสานเพราะแห้งแล้งมาก แต่รัฐบาลได้ให้ความสนใจโดยมีการช่วยเหลือคนยากจนด้วยการสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและฟื้นฟูให้มีการทำสวนครัวขึ้นในบ้านเพื่อลดรายจ่ายของประชาชน และกรมประชาสัมพันธ์ได้กู้ยืมเงินจากธนาคารอมสินเพื่อนำไปลงทุนปลูกสร้างอาคารสงเคราะห์ให้ประชาชนที่ขาดแคลนที่พักอาศัย เข้าชื่อในราคาถูก

ปัญหาประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาคนว่างงาน ปัญหาสลิ้ม ปัญหาข้าราชการทุจริตคอรัปชั่นที่ ข้าราชการบ้านทำให้ประชาชนเกลียดชังข้าราชการทั้งนี้เนื่องมาจากจากการที่เงินเดือนข้าราชการน้อยไปพอเพียงกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นทุกที

เด็กวัยรุ่นมีปัญหาเรื่องมั่วสุมทางเพศและยกพวกตีกันบ่อยมาก มีคาชญากรวัยรุ่นที่คอซริคไคเด็กนักเรียน คนไทยนิยมเล่นสลากรินแบ่งรัฐบาล, พ่อค้าหลอกลวงประชาชน เช่น เลานี้ล่สน้ขมาทำลู่กขึ้น รัฐบาลจึงออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

สภาพสังคมกรุงเทพฯ มีแหล่งเสื่อมโทรมมาก มีแหล่งบันเทิงและสถานเริงรมย์เพิ่มมากขึ้น มีการค้าประเวณีสูงทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของผู้เป็นกามโรคในสังคม รัฐบาลจึงออกพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2513 แต่หญิงโสเภณีกลับยิ่งเพิ่มขึ้น

นักโทษเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นจำนวนมาก มีคดีข่มขืนและฆ่ากันตายเพราะกรณีคู่สาวสูง และนักเรียนเป็นกามโรคเป็นจำนวนมาก คนไทยติดยาเสพติดมาก โจรผู้ร้ายชุกชุม ตำรวจกินสินจ้างรางวัลและมีความเอนเอียงในการสอบสวนคดีความ รัฐบาลจึงมีการเร่งปราบปรามยาเสพติด ค่าเนินการลงโทษผู้ลักลอบค้ายาเสพติดซึ่งเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อประชาชน รวมทั้งมีการหลายแหล่งมั่วสุมของพวกมิถจาชีพตามสถานอบายมุขต่าง ๆ เพื่อป้องกันอาชญากรรม และมีการปรับปรุงระเบียบวินัยราชการ ลงโทษผู้กระทำผิดวินัย และปราบปรามตำรวจที่เรียไรเงินจากประชาชน และไม่ให้ตำรวจเกรงอิทธิพลพวกพ่อค้า

ประเทศไทยเกิดปัญหาขาดแคลนโรงพยาบาลและแพทย์ เนื่องจากมีแพทย์จำนวนมากเดินทางออกไปทำงานนอกประเทศทำให้คนไทยโดยเฉพาะต่างจังหวัดขาดแคลนแพทย์ และทางกระทรวงสาธารณสุขได้มีการพิจารณาหาทางป้องกันไม่ให้ประชาชนเดือดร้อน เทศบาลกรุงเทพฯได้เสนอให้มีรางวัลนำจับผู้ฝ่าฝืนกฎกระทรวงว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ในสมัยนี้ศิลปินนักศึกษามีการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น มีการตื่นตัวในเรื่องผู้ใต้แรงงานมากขึ้นและมีการจัดตั้งสหภาพแรงงาน

นอกจากนี้ในปี 2507 ยังเกิดอุทกภัยขึ้นที่อยุธยา ทำให้ชาวบ้านได้รับความเสียหายและเดือดร้อนมาก ในปี 2512 ก็ได้มีมือเหว้าที่ระบาค คนต่างจังหวัดเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

สภาพสังคมในช่วง 10 ปีถือได้ว่าสับสน วุ่นวาย และเสื่อมโทรมมาก (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 2507-2516)

ละครโทรทัศน์กับสังคมไทยสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร

ในสมัยนี้เหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะที่ตึงเครียด ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในขณะที่ละครโทรทัศน์เพิ่มจำนวนออกอากาศมากยิ่งขึ้น คณะละครมีมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนใช้ละครเป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียด การจัดละครเป็นเครื่องมือในการทำมาหากินของคนกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งรัฐบาลและกองทัพบกก็ใช้ละครเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและให้เห็นความสำคัญของทหารในการปกครองประเทศ แต่นโยบายของสถานีและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบทละครยังคงเหมือนเดิม ในสมัยนี้มีละครออกอากาศ 108 เรื่อง เป็นละคร

Love theme	46	เรื่อง
Morality theme	41	"
Idealism theme	13	"
Career theme	4	"

Power theme	2	เรื่อง
Career theme	1	"
จัดเข้าประเภทไม่ได้	1	"

จะเห็นว่าละครแนว Morality ออกอากาศในจำนวนสูงมาก และน้อยกว่า ละคร Love theme แค่ 5 เรื่อง และใน 41 เรื่องนี้เกือบครึ่งหนึ่ง (16 เรื่อง) มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่ามากพอที่จะเป็นเครื่องเตือนไม่ให้ประชาชนหลีกหนีความวุ่นวายไปหาไสยศาสตร์หรือหันไปเชื่อถือลัทธิคอมมิวนิสต์ ละครแนว Idealism 13 เรื่องเป็นเรื่องของความรักชาติ 5 เรื่อง เรื่องของการต่อต้านคอมมิวนิสต์ 2 เรื่อง ซึ่งจะสังเกตได้ว่าตลอด 19 ปีมีละครที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์เพียงแค่ 2 เรื่อง และใน 2 เรื่องนี้ก็ออกอากาศ ในช่วงรัฐบาลจอมพลถนอมตรงกับสภาพความเป็นจริงทางสังคม เพราะในสมัยนี้คอมมิวนิสต์เข้ามาแทรกแซงประเทศมากที่สุด ละครแนว Outcast ก็ออกอากาศมากกว่าทุกสมัยคือ 4 เรื่อง และทั้ง 4 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับคนที่มีปัญหาสังคมทั้งหมดตรงกับสภาพสังคมที่เลวร้ายในสมัยนี้ ส่วน ละคร Power theme มีออกอากาศน้อยขัดกับความเป็นจริงในสังคมเพราะข้อห้ามของสถานี

ในด้านละครการกุศลหรือละครพิเศษต่างๆ มีทั้งที่จัดเสนอโดยหน่วยงานราชการ สถานี มูลนิธิ และสมาคมต่าง ๆ เหมือนในสมัยจอมพลสฤษดิ์ หน่วยงานราชการที่มาจัดเสนอละครนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วในสมัยจอมพลสฤษดิ์คือ กรมพัฒนาการและกรมป่าไม้ เนื้อเรื่องของละครเหล่านี้เป็นไปตามความมุ่งหมายของแต่ละหน่วยงาน นอกจากละครของส่วนกันยายนๆ เป็นละครปลุกใจให้รักชาติมากกว่าเป็นเรื่องของการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย เช่น ละครเรื่องกรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี, หากสยามยังอยู่ยังยืนจงแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมุ่งสร้างความรักชาติ ความสามัคคีให้กับประชาชน เพื่อไม่ให้ประชาชนหันไปหาลัทธิคอมมิวนิสต์มากกว่าการสนับสนุนให้ประเทศไทยปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ส่วนละครของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และละครวันกองทัพไทยก็ยังคงเป็นละครปลุกใจให้รักชาติ และแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและความเสียสละของทหารไทยในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติตามนโยบายของรัฐบาลและกองทัพบก

ความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมไทย

ในช่วงปี พ.ศ. 2498-2516

ตลอดระยะเวลา 19 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2498-2516 สังคมไทยอยู่ในภาวะที่สับสน ยุ่งเหยิงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในด้านการเมืองรัฐบาลแต่ละสมัยได้ประกาศนโยบายว่าจะปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย จะปรับปรุงเศรษฐกิจโดยเฉพาะในค่านอุตสาหกรรมให้เจริญก้าวหน้า จะปรับปรุงด้านการศึกษา ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย เพื่อให้ประชาชนกินดีอยู่ดี และจะส่งเสริมด้านศิลปกรรมจรรยาพร้อมทั้งเทอดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่ในความเป็นจริง ทางการเมืองตลอดระยะเวลา 19 ปี การปกครองประเทศไทยไม่ใช่การปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่เลย มีการประท้วงเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญทุกยุคทุกสมัย ด้านพรรคการเมือง ก็ไม่เจริญเติบโตเต็มที่ การเลือกตั้งก็มีการโกงคะแนนเสียง มีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้งและภายในกลุ่มผู้ปกครองก็มีความขัดแย้งกันเอง การปกครองในช่วง 19 ปี เรียกได้ว่าเป็นการปกครองแบบเผด็จการเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ทำให้ประชาชนอยู่ในภาวะครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่เข้าใจทิศทางการเมืองที่แน่นอน ในด้านเศรษฐกิจถึงแม้จะมีการช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งปรับลดการค้า สงวนอาชีพให้คนไทย ส่งเสริมอุตสาหกรรมให้เจริญก้าวหน้า เปิดการค้าขายกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมสินค้าไทย แต่ประชาชนโดยทั่วไปยังคงอศอกโดยเฉพาะในชนบท และค่าครองชีพสูงขึ้นในทุก ๆ ด้านและทุกปีเมื่อเป็นดังนี้ทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเสื่อมโทรม เกิดปัญหาข้าราชการคอร์รัปชันทุกยุคทุกสมัย และประชากรก็เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี ทำให้ขาดแคลนที่อยู่อาศัย สถานศึกษา เกิดแหล่งเสื่อมโทรม อาชญากรรม นักโทษ มิจจาชีพ และโสเภณีเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี ประชาชนอยู่ในภาวะกดดันที่เกิดจากสภาพความเป็นอยู่ทำให้หันเหเข้าหาไสยศาสตร์และสิ่งเสพศิก คอมมิวนิสต์ก็เข้าแทรกแซงประเทศมากขึ้นทุกปี ถึงแม้รัฐบาลจะมโนนโยบายปราบปรามอย่างเด็ดขาด

จากสภาพสังคมไทยที่อยู่ในภาวะที่ไม่ดีนักทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะในด้านการเมืองสับสนวุ่นวายมาก แต่ละครที่ออกอากาศในช่วง 19 ปี กลับมีเรื่องเกี่ยวกับการเมืองอยู่เพียง 5 เรื่องจากเรื่องที่น่ามาวิเคราะห์ทั้งหมด 189

เรื่อง คิดเป็น 2.65% เท่านั้น และเนื้อเรื่องของละครทั้ง 5 เรื่องนี้ก็ได้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยหรือเรื่องที่คล้ายคลึงกับเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยเลย ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะนโยบายของทางสถานีที่ห้ามเสนอละครเกี่ยวกับการเมืองและละครที่เป็นปฏิปักษ์หรือขัดต่อนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานก็เช่นกันมีออกอากาศอยู่เพียง 5 เรื่อง และส่วนใหญ่เป็นการเดินเรื่องเพื่อเป็นนางเอกภาพยนตร์และตำรวจ ทั้ง ๆ ที่ภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง ค่าครองชีพสูง การทำมาหากินและหางานทำยาก การที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าประชาชนไม่ให้ความนิยมเพราะสภาพความเป็นอยู่บีบคั้นให้อยู่ในภาวะตึงเครียดในทุก ๆ ด้าน การดูละครโทรทัศน์จึงดูเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายความตึงเครียดมากกว่าที่จะดูเรื่องที่มาตอกย้ำความเป็นจริงที่ประสบอยู่ทุกวัน ดังจะเห็นได้จากจำนวนละครที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักมีออกอากาศมากที่สุดถึง 75 เรื่อง โดยใน 75 เรื่องนี้เป็นเรื่องของความรักในครอบครัวเพียง 8 เรื่องเท่านั้น นอกนั้นเป็นเรื่องความรักของหนุ่มสาวหรือชายหญิงที่แต่งงานกันแล้ว และถึงแม้ว่าความรักในละครจะมีอุปสรรคต่าง ๆ นานา คนดูก็คงได้รับความบันเทิงและคลายความตึงเครียดมากกว่าการดูละครที่มีเนื้อเรื่องเหมือนกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่

ละครที่ออกอากาศมากเป็นที่ 2 รองจากละครเรื่องรักคือละครที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา (Morality theme) ออกอากาศถึง 61 เรื่อง โดยละครแนวนี้ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ว่าแยกออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. Morality theme ที่เกี่ยวกับหลักคำสอนและความเชื่อทางพุทธศาสนา

2. Morality theme ในเรื่องความรัก

3. Morality theme ในเรื่องอาชญากรรม

4. Morality theme ในเรื่องการกระทำผิดกฎหมาย โดย

ประเภทแรก เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงการกระทำของทั้งผู้ที่ประพฤติกดีและไม่ดี และผลที่เกิดจากความประพฤติกดีและไม่ดีนั้นตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า มีออกอากาศถึง 26 เรื่องเกือบจะครึ่งหนึ่งของละครแนว Morality ทั้งหมดซึ่งขัดกับความเป็นจริงทางสังคมที่ผู้วิจัยค้นคว้ามาว่าศาสนากำลังเสื่อมลง คนไทยทั้งฆราวาสและพระสงฆ์หันไปให้ความสนใจกับเรื่องไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง การที่ละครแนวนี้ออก

อากาศในจำนวนมากพอสมควรนี้แสดงว่าคนในสังคมส่วนหนึ่งยังคงยึดพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำรงชีวิต หรือผู้จัดเสนออาจมองเห็นว่าคนในสังคมกำลังอยู่ในภาวะบีบคั้นในทุก ๆ ด้าน และศาสนาพุทธกำลังเสื่อมลงจึงเสนอละครแนวนี้เพื่อเตือนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศาสนาพุทธ และยึดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับแต่ละคน และอาจจะประกอบกับทุกสถานีสนับสนุนละครแนวนี้ตามนโยบายของรัฐบาล จึงทำให้มีออกอากาศจำนวนไม่น้อย และตามหลักเกณฑ์การพิจารณาละครออกอากาศก็ห้ามแสดงเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ภูตผี วิญญาณ และเรื่องที่ขัดกับหลักศีลธรรมด้วย ในขณะที่สังคมไทยในช่วง 19 ปีมีคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมมากทั้งปล้น ช่มชู้ฆ่ากันตาย แต่ละครโทรทัศน์ที่เสนอกลับมีเรื่องประเภทนี้แค่ 7 เรื่อง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้ชมไม่ให้ความนิยมประกอบกับทางสถานีไม่ส่งเสริมให้เสนอเรื่องอาชญากรรมเพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนกตกใจ หวาดเสียว เสียวขวัญ และถือเอาเป็นแบบอย่างในการกระทำ ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากยิ่งขึ้น ในเรื่องของกรกระทำผิดกฎหมายก็เช่นกันในช่วง 19 ปีมีประชาชนกระทำผิดกฎหมายกันมาก ทั้งในศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลของเดือน ศาลประเวณี รวมทั้งการคอร์รัปชั่นของข้าราชการมีทุกสมัย แต่ละครแนว

ประเภทนี้กลับมีออกอากาศเพียงแค่ 8 เรื่อง เหตุผลคงเหมือนกับละครอาชญากรรมคือคนอาจไม่นิยมดู และเป็นเพราะนโยบายของสถานีโดยเฉพาะการกระทำผิดของข้าราชการ สถานีมีกฎหมายห้ามละครที่ดูหมิ่นเจ้าพนักงานของรัฐบาลหรือละครที่ทำให้เกิดความเลื่อมเลียดแก่ข้าราชการ องค์กร และส่วนราชการต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้สถานีและรัฐบาลจะเน้นย้ำหลักเกณฑ์ข้อนี้มากก็ยังมีละครที่มีเนื้อเรื่องว่าข้าราชการโกงเงินหลวงเพื่อไปใช้หนี้สินที่ตัวเองและภรรยาต้องขึ้นเนื่องจากใช้เงินฟุ่มเฟือยและชอบเล่นการพนันแสดงออกอากาศอยู่เรื่องหนึ่งคือเรื่อง ผู้ร้ายแฝง ผู้วิจัยคิดว่าที่ทางสถานียอมให้ออกอากาศได้และรัฐบาลไม่สั่งระงับนั้นอาจจะ เป็นเพราะว่าละครเรื่องนี้เป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ละครเรื่องนี้ออกอากาศในสมัยจอมพล ป. ซึ่งยังไม่มี การออกกฎเกณฑ์พิจารณาละคร

ในค่านละครแนว Idealism มีออกอากาศ 27 เรื่อง นับว่าเป็นจำนวนไม่น้อยเทียบจากจำนวนทั้งหมด 189 เรื่อง และใน 27 เรื่องนี้เกือบครึ่งหนึ่งคือ 11 เรื่องเป็นเรื่องของอุดมการณ์รักชาติ แสดงถึงความรักชาติและความสามัคคีของคนไทย เมื่อมีศัตรูต่างก้าวเข้ามารุกรานประเทศและแสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

ตรงกับความมุ่งหมายของรัฐบาลที่ต้องการเสริมสร้างความรักชาติ ความสามัคคีของคนในชาติและส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์ ในละคร Idealism theme นี้มีอยู่เรื่องหนึ่ง เนื้อเรื่องเป็นการต่อสู้ของนักหนังสือพิมพ์กับการเมืองระบบเผด็จการคือเรื่อง "หมึกพิมพ์บนฝ่ามือ" บทประพันธ์ของ ส.อาสนจินดา ออกอากาศเมื่อปี พ.ศ. 2509 ภาลสถานีช่อง 4 ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงในสังคมที่นักเขียนไม่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรัฐบาลแต่ละสมัยไม่ต้องการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไม่ศรัทธาในรัฐบาล แต่ละครเรื่องนี้ก็ผ่านการเซ็นเซอร์ ผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเพราะเป็นละครพิเศษเสนอโดยสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเนื่องในวันนักหนังสือพิมพ์ซึ่งแสดงปีละครั้งเท่านั้น เนื้อเรื่องที่แสดงเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวงการนั้นทางสถานีจึงอนุโลมให้ ส่วนละครที่ควรจะมีออกอากาศมากคือละครที่มีเนื้อเรื่องต่อต้านคอมมิวนิสต์ เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498-2516 คอมมิวนิสต์ เข้ามาแทรกแซงประเทศไทยหนักขึ้นเรื่อย ๆ และรัฐบาลก็มิ้นโยบายเน้นเรื่องการปราบปรามคอมมิวนิสต์มาก แต่ปรากฏว่าตลอดช่วง 19 ปี จากตัวอย่างบทละครที่นำมาวิเคราะห์ มีละครโทรทัศน์ที่เป็นเรื่องการต่อต้านคอมมิวนิสต์อยู่เพียง 2 เรื่องเท่านั้น คือเรื่อง ดอกบัวไม่กลัวงจจักร และทอคซีฟอสาศึก และ 2 เรื่องนี้เป็นละครที่จัดเสนอตามปรกติเพียงเรื่องเดียว อีกเรื่องหนึ่งคือ ทอคซีฟอสาศึก เป็นละครการกุศลแสดงในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ส่วนละครแนว Outcast แนวสุดท้ายที่ออกอากาศ 7 เรื่องนั้น เป็นเรื่องของคนที่มีปัญหาทางสังคมถึง 5 เรื่อง อีก 2 เรื่องเป็นปัญหาที่เกิดจากความผิดปกติทางร่างกาย ถึงแม้ว่าจะมีแสดงแค่ 7 เรื่อง แต่จาก 7 เรื่องนี้เป็นละครที่แสดงถึงคนที่มีปัญหาทางสังคมถึง 71.43% นับว่าอยู่ในอัตราที่สูง แสดงให้เห็นว่าผู้จัดละครก็ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และนำมาทำเป็นละครโดยถึงแม้ว่าตัวเอกของเรื่องจะมีปัญหา แต่ตอนจบทุกอย่างก็ไต่คลี่คลายลงเพื่อให้คนดูเกิดความบันเทิงไม่เครียดกับเนื้อเรื่อง

ในหลักเกณฑ์พิจารณาละครออกอากาศทางโทรทัศน์ข้อหนึ่งไม่อนุญาติเรื่องนี้อาจขยงให้เกิดความเกลียดชังหรือรู้สึกแบ่งแยกชนชั้น แต่ในบทละคร 189 เรื่องที่นำมาวิเคราะห์พบว่ามีอยู่เรื่องหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมคือเรื่อง เพ็ญเดือนสี่ที่ตะโก บทประพันธ์ของ ไพโร วิษณุ (สุวัฒน์ วรดิลก) ออกอากาศหาสถานีช่อง 4 ปี พ.ศ. 2509 เป็นเรื่องของคนหนุ่มฐานะดีไต่หญิงชนบทยากจนไม่มีความรู้เป็นภรรยา

และมีลูกด้วยกัน 1 คน โดยที่ชายหนุ่มฐานะดีคนนี้ไม่ยอมรับผิดชอบ กลับไปแต่งงานกับหญิงคนรักที่มีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน แต่ก็ไม่มีลูกด้วยกัน ฝ่ายชายและภรรยาจึงต้องการรับลูกที่เกิดกับหญิงชนบทมาเลี้ยงเป็นลูก แต่หญิงชนบทไม่ยอม ทั้ง 2 จึงใช้ทั้งกำลังและเงินไปพราดลูกมาจากแม่โดยหญิงชนบทคนนั้นไม่มีทางต่อสู้ ในที่สุดหญิงคนนี้ก็ทนกับความเจ็บช้ำน้ำใจไม่ได้จึงฆ่าตัวตาย ซึ่งเรื่องนี้ตรงกับข้อห้ามของทางสถานที่อาจขยงให้เกิดความรู้สึกเกลียดชังหรือรู้สึกแบ่งแยกชนชั้นได้ แต่ไม่ทราบว่าเพราะเหตุใดทางสถานที่จึงอนุญาตให้ละครเรื่องนี้ออกอากาศได้

และบทละครที่วิเคราะห์ทั้งหมด 189 เรื่อง เป็นเรื่องของชนชั้นกลางมากที่สุดถึง 45.50% (86 เรื่อง) รองลงมาคือชนชั้นสูงและชนชั้นกลางค่อนข้างสูง 34.39% (65 เรื่อง) เป็นเรื่องของชนชั้นต่ำน้อยที่สุดเพียง 19.56% (37 เรื่อง) แสดงว่าเนื้อเรื่องของละครในช่วง 19 ปีนี้ให้ความสำคัญกับชนชั้นกลางมากที่สุด และในช่วง 19 ปีที่ศึกษานี้ชนชั้นกลางก็มีบทบาทในสังคมมาก โดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิติขจร ชนชั้นกลางมีความตื่นตัวทางการเมืองและในค่านต่าง ๆ มาก การรวมพลังของชนชั้นกลางมีผลต่อทิศทางการเมืองของประเทศ แต่ไม่ทราบว่าผู้จัดเสนอคำนี้ถึงข้อเท็จจริงในค่านนี้หรือไม่ อาจจะเป็นความบังเอิญว่าเป็นเรื่องที่คนนิยมชมชอบก็ได้จึงนำมาจัดแสดง ส่วนละครที่เขตนเรื่องเกี่ยวกับอำนาจ เนื้อเรื่องเกิดขึ้นแต่เฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้น จึงเท่ากับเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าชนชั้นสูงเป็นผู้ที่มีอำนาจในสังคมไทย เรื่องของชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำมักจะเป็นละครแนว Morality เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาคืออยู่ในศีล 5 หลีกเลียงจากอบายมุข มีความกตัญญูกตเวที รู้จักถนอมถนอมกลั่น สามารถจะนำชีวิตไปสู่ความก้าวหน้าทั้งประสบความสำเร็จในค่านต่าง ๆ ความที่มุ่งหวังไว้ไม่ว่าจะค่านความรัก การศึกษา หรือการทำงาน ซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นเลื่อนฐานะทางสังคมและมีความเป็นอยู่ทางสังคมดีขึ้น

และถ้าจะพิจารณาในค่านการจกทีละครกับสภาพทางสังคมแล้ว จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าละครโทรทัศน์ออกอากาศในจำนวนสูงขึ้นทุกปี จากสมัยจอมพล ป. และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ แต่ในยามที่เหตุการณ์ทางการเมืองผันผวนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จำนวนละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศจะลดจำนวนครั้งลง ดังเช่นในปี พ.ศ. 2506-2507 เป็นช่วงที่จอมพลสฤษดิ์ถึงแก่อสัญกรรมและเปลี่ยนแปลง

ผู้ปกครองประเทศ ละครโทรทัศน์ลดจำนวนออกอากาศลงจนถึงปี 2509 ตั้งแต่ปี 2510 ถึง 2515 ละครโทรทัศน์เริ่มออกอากาศเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในช่วงปี 2514-2515 เป็นปีที่เหตุการณ์บ้านเมืองตึงเครียดโดยเฉพาะทางการเมือง แต่กลับมีละครออกอากาศในจำนวนสูง แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้ใช้ละครโทรทัศน์เป็นเครื่องมือคลายความตึงเครียด แต่พอถึงปี 2516 ซึ่งเป็นปีที่มีคจวมผันผวนทางการเมืองมาก มีเหตุการณ์นองเลือดและการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองประเทศ ละครโทรทัศน์ออกอากาศเป็นจำนวนน้อยลงทุกสถานี สภาพทางสังคมจึงมีผลต่อเนื้อเรื่องของละคร จำนวนครั้ง และคณะผู้จัดเสนอละครด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย